

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
nedeljske izdaje
celoletno v Jugoslaviji 120 Din, za
inozemstvo 140 Din

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cenc oglasov
I stolp, peti vrsta
maloglasni po 150
in 2 D, večji oglasi
nad 45 mm višine
po Din 250, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
Pri večjem o
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljke in
dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopis se ne vrača, nefrankirana
pisma se ne sprejemajo - Uredniška
telefon št. 2050, upravnitva št. 2325

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Cerkveni
račun: Ljubljana šte. 10.650 in 10.349
za inserate, Sarajevu št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Delo in hujskarija

Nad vse razveseljiva in poučna je bila večrajšnja seja ljubljanske oblasne skupščine. Razveseljiva, ker je dokazala, da je večina v ljubljanski oblasni skupščini krepko prišla za delo in da razvija na vsej črti nad vse uspešno delovanje, poučna pa, ker je jasno pokazala razliko med delom večine in postopanjem opozicije. Kar je prvi delo, to je drugi hujskarija, ki pa zasluži tem ostrejšo obsodbo, ker je bila združena z nezaslišano žalitvijo skupščine in njenih članov ki so zastopniki poštenega slovenskega naroda. Ta razlika med delom večine in hujskarijo opozicije je tako vidna in tako prijemljiva, da ne bo tudi brez upliva na razvoj političnega življenja v Sloveniji. Kajti danes smo se že rešili so imeli vpjati glavno besedo, danes smo že v dobi, v kateri je cvetelo hujskaštvo in v kateri dobi dela in ustvarjanja, ko ni več za vpjate mesta, temveč le za vestne in dobre delavce.

In da ima takšne delavce v svoji sredi večina v ljubljanski oblasni skupščini je sijajno dokazalo poročilo predsedništva dr. Natlačena. Ena sama aktivna bilanca na vseh poljih je bilo to poročilo. 800.000 Din za zgradbo novih šol, 400.000 je še pripravljeno v ta namen, preko 10 milijonov za bolnice, nad 4 milijone za ceste, 300.000 za nove hleve, 300.000 za združništvo, 130.000 za mlekarstvo, skoraj 100.000 za gasilce in milijon za zgradbo stanovanjskih hiš itd., povsod je delavna roka oblasnega odbora skrbel za procvit, povsod je pravo umevanje dela za narod dvigalo slovensko gospodarstvo Slovenski davkoplačevalec vidi, da za oblast izdani denar ni izgubljen, temveč da donaja lepe obresti, da gre ves nazaj med narod, ustvarjajoč pri tem nove dobrine.

V zadoščenju in v ponos je zato Slovincem poročilo o delovanju oblasnega odbora, kar je nov dokaz, da Slovenci hočemo in tudi znamo delati. Kjer je bilo treba podpreti produktivno stvar, vedno je bila tu pomoč oblasnega odbora, kjer pa je nastala nevarnost, da zavede prevelika želja po zabavi narod v zapravljanje, je skrbel oblasni odbor s preventivnimi davki, da se ta nevarnost odstrani. Ti preventivni davki morda marsikomu niso bili po volji, toda baš to štejejo večini oblasne skupščine v dobro, da na ljubo popularnosti ni odstopila niti najmanje od svoje pravilno začrtane poti.

Ko je še skupščina bila pod vtisom pozitivnega poročila o izvršenem delu oblasti, pa je nastopila opozicija s svojim predlogom. In nastopila je tako, da se je čisto diskvalificirala in da se je razgalila do gola. Ne delo oblasti za povzdigo kmetijstva, ne njena skrb za procvit šolstva in gospodarstva, ne velikanski uspehi za izboljšanje naših cest, ji niso bili mar, temveč na srca ji je bila samo politična demonstracija. Besedilo njihovega predloga, še bolj pa nezaslišana žalitev skupščine, oboje je nedvomno razkrilo namen opozicijskega predloga. Hujskati za vsako ceno in kovati iz žalostnega umora Račičevih žrtev strankarski kapital. Da bi pa bil ta namen tem lažje dosežen, je bil famozni predlog opozicije stiliziran tako, da ga nobena resna stranka ni mogla sprejeti. Baš to pa so predlagatelji hoteli, da bi mogli tudi po deželi ponavljati svojo nezaslišano žalitev in hinavsko vzklikati: »Glejte jih, kakšni so! Punišo Račiča zagovarjajo, ker nočejo obsoditi skupščinskega umora!« Tako so računali, pa čeprav jim je znano, da je tudi SLS ta umor odločno obsodila in čeprav vedo, da je bil aretiran Puniša Račič na povelje šefa SLS in to v času, ko skupščina poslanca-morila še ni izročila!

Takšna je bila njih zamisel in tako mojstrsko podel njihov namen, da je mogel iziti le od človeka od tako nizkega moralnega pojmovanja, ki ne zasluži več, da bi ga prištevati med Slovence.

Zato pa je skupščinska večina, ko je na to nezaslišano žalitev odgovorila, kakor treba, varovala tudi ugled slovenskega imena. Enkrat za vselej je treba onemogočiti v slovenskem političnem življenju takšne špekulacije in tudi političen boj se mora voditi pri nas v dostojnih oblikah, kakršnen je primeren slovesu slovenskega imena.

Včerašnja seja obl. skupščine je dokazala, da si hoče pridobiti večina zaupanje naroda z delom, opozicija pa s hujskarijo. To razliko treba podčrtati, ker pove vse. In to nam je v zadoščenju, ker vemo, da smo na pravi poti.

46 mrtvih, 34 ran enih

v Praga, 22. okt. (Tel. »Slov.«) Po skoro 13 dnevnom delu so sedaj končana dela pri pospravljanju porušene hiše na Poriču. Sedaj je ugotovljeno, da je bilo pri nesreči ubitih 46 delavcev, 34 pa ranjenih. Od reševalnih moštvo jih je bilo 100 ranjenih.

Pribičević postal republikanec

r Belgrad, 22. okt. (Tel. »Slov.«) Toliko napovedovana Alba Julia se je končala v znaku velikega banketa in govorov Pribičevića in Mačka, katere govora sta še mnogo poslušala položaj v KDK. Ta shod v Sisku je predvsem pokazal sledeče: 1. Da je pri tej Albi Julii pomagal industrialec Teslić, ki je javno dokazal, da je podpornik SDS. 2. Govori niso iznenadili, razen da sta oba govornika udarjala na republikanske strune. Dotični del govora ne moremo priobčiti, ker bi bili zaplenjeni.

To Pribičevićovo republikanstvo se tolmači na ta način, da se Pribičević jezi, ker se ni izpolnila njegova prošnja, da bi ga potegnili iz blata, v katerega je zabredel po lastni krivdi. Pribičević pozablja, da je naša država parlamentarna in da more samo na parlamentarnih tleh priti do svojega cilja, če ga sploh ima, in če so njegovi cilji uresničljivi.

Glavni govorniki dr. Pernar, Pribičević in dr. Maček so govorili tudi o žalostnem dogodku 20. junija. Zanimivo je, da se ravno ti ljudje, ki so najbolj kričali in ki so gnali Stjepana Radića v usodo, pričeli ponovno govoriti o tem dogodku, o katerem bi oni imeli največ vzroka, da o njem ne govorijo, ker je tu moralni krivec za ta dogodek.

Vsa Alba Julia z napovedanimi stotisoči udeležencev je izostala. »Pravda« poroča, da je bilo vsega skupaj 10.000 ljudi. Drugo časopisje pa poroča, da je bilo največ 20.000. Časopisje KDK samo pa govori le o 50.000. Pa tudi sicer je bilo razpoloženje, kakor pripovedujejo udeleženci, zelo klavno in nameravano ponovno podžiganje borbenosti v vrstah KDK se ni doseglo. Belgrad je lahko kvitiral to Albo Julio kakor tudi prebivalstvo, ki se je po zborovanju mirno razšlo, ne da bi se udeležilo slavlja Teslića.

Sisek ni bil napovedani Sisek

č Zagreb, 22. okt. (Tel. »Slov.«) Včerašnja skupščina KDK, ki bi imela biti po pisanju časopisja KDK nekaka Alba Julia, ni bila zdaleka tisto, kar so vodje te stranke pričakovali. Pred zborovanjem je zagrebška »Riječ« pisala, da se bo te skupščine udeležilo najmanj 100 tisoč ljudi. V poročilih pa priznavajo, da jih je bilo okrog 50.000, čeprav je to število za polovico pretirano. Če izvzamemo tiste, ki so bili v Sisku poslovno ali pa iz radovednosti, lahko mirno rečemo, da to število ni znašalo nad 25.000. Čeprav so vse organizacije, posebno zagrebška, o kateri trdi, da je štela 6000 udeležencev, povečale število svojih udeležencev, je vendar vaš dopisnik zvedel, da se je na zagrebškem kolodvoru izdalo vsega za udeležence v Sisku 1459 kart, izvemši seveda tiste, ki niso šli na shod. Tako je moralo v Sisku ostati nad 20 vagonov, ki so bili naročeni, pa niso imeli nikogar voziti.

Skupščina je potekla v redu brez incidentov, razen na enem mestu dr. Mačkovega govora, ki je izjavil, da se je štiri mesece čakalo na sklep odločujočih činiteljev, pa se ni ničesar sklenilo. Sedaj preostajata sklep in iniciativa ljudstvu.

V političnih krogih so opazili velike razlike med govornima Pribičevića in dr. Mačka. Dr. Maček, posebno pa dr. Pernar, zahtevata

svobodno Hrvatsko, ki bo le v osebni zvezi s Srbijo in ne bi imela z njo ničesar drugega skupnega razen vojaštva in zunanje politike. Pribičević pa je naglašal posebno narodno edinstvo. Pozornost je vzbudilo, da je Pribičević zagrozil, da ako ne bo šlo mirnim putem, da bo KDK se poslužila nezakonitih sredstev. Posebno pozornost je vzbudilo, da so radičevci naglašali, da se nikoli ne bodo vrnili v Belgrad. Pribičević pa je poudarjal, da ni govora, da bi KDK šla v to nerodno skupščino.

Narodni valc je priobčil članek, ki po svoji vsebini jasno govori, da radičevci ne samo ne mislijo na sodelovanje s srbijanskimi strankami, ampak da si prizadevajo, da Hrva-te odvrnejo sploh od Belgrada. Ta pisava »Narodnega valca« je ostro odjeknila med pristai HSS, ki so nmenja, da se s takim pisanjem nikomur ne koristi, marveč da se zapirajo vrata in ustvarja za hrvaški narod nemogoč položaj.

Zakaj je odpotoval Trumbić. V Zagrebu je vzbudil veliko senzacijo nenadni odhod dr. Trumbića v inozemstvo. V krogih HFSS se smatra, da je Trumbić zato odpotoval v inozemstvo, da se ne udeleži zborovanja v Sisku, ker se noče javno udeležiti shoda s Pribičevićem. Vodstvo KDK lansira vest, da je odpotoval v političnem poslanstvu KDK.

Razen tega se v Pragi nahaja trgovinska delegacija, ki tam vodi pogajanja za sklenitev trgovinske pogodbe. Zato bi bilo sedaj nepotrečno pošiljati tja parlamentarno delegacijo, da razpravlja o vprašanju, dokler se ta pogajanja ne končajo. Razen tega so sedaj občinske volitve v Bosni in Hercegovini. Pravtako pa se vrše občinske volitve tudi v Českoslovaški. Če bi šla naša delegacija v Prago, bi sodelovala pri paradi, ne bi pa nič sklenila. Čehoslovaki so poslali poziv, mi smo ga pa odklonili, ker je odbor stal na stališču, da z ozirom na dane pogoje ne potuje. Vse druge vesti so neresnične.

Razočaranje KDK nad Prago

č Zagreb, 22. okt. (Tel. »Slov.«) V krogih KDK je izzvala presenetljiv vtis vest »Slovenca«, da je predsednik HSS dr. Maček doživel v Pragi popolen neuspeh in da ga Macdonald sploh ni sprejel. Kakor je vaš dopisnik iz zanesljivega vira zvedel, je Macdonald, ko je zvedel, da ga išče dr. Maček, dal njemu razumeti, da ne mara, da bi se z njim sestal, niti da se ne mara vmešavati v naše razmere. Razen tega je Macdonald v intimnih krogih izjavil, da se zelo dobro, toda neprijetno spominja na Radičeva obiska v Londonu, ko si je Radić prizadeval, da bi ugledne angleške politike kompromitiral s svojo nepreračunljivo akcijo. To dejstvo je izzvalo osupljenje, ker se je smatralo, da bo borba KDK našla razumevanja pri labourističnih vodjih. Pri tej priliki se naglašalo, da je KDK v zunanji politiki doživela neuspeh za neuspehom. Najpreje Berlin, potem Svet Društva narodov, sedaj pa Praga z Macdonaldom.

Hrvatstvo in jugoslovanstvo

č Zagreb, 22. okt. (Tel. »Slov.«) Ker je včeraj prišlo na shodu KDK v Sisku glede jugoslovanstva in hrvatstva do različnih izjav, je bila današnja seja KDK posvečena teore-

Ekspozent SDS g. Savčić, ki se proti volji Pribičevića pogaja z vlado.

tičnemu razpravljanju o jugoslovanskem in hrvaškem vprašanju. Pri tej priliki je prišlo do očitne cepitve med Grisogonom in Drljevičem. Razprave so se udeleževali Grisogono, Pavelič in Drljevič. Grisogono se je ostro postavil po robu izvajanju Paveliča in Drljeviča. Na seji se razpravljali tudi o javnem apelu na Nj. Veličanstvo in so sklenili ta apel odposlati.

Oče, štipendija in sin

č Zagreb, 22. oktobra. (Tel. »Slov.«) Krogi KDK neprestano govorijo o vladnih strankah. Vaš dopisnik je more poročati o zagrebškem oblasnem odboru. Milan, sin predsednika zagrebškega oblasnega odbora in oddelka za narodno gospodarstvo Predavca, je vložil pri križevaški gospodarski šoli prošnjo za štipendijo za inozemstvo. Ker gospodarske šole ne razpolagajo s štipendijami, je šola poslala prošnjo zagrebškemu oblasnemu odboru, da naj jo on reši. Tako je Josip Predavec kot predstojnik oddelka za narodno gospodarstvo prišel v položaj, da nakaže štipendijo svojemu sinu. Prošnja Milana Predavca je zabeležena v odseku za narodno gospodarstvo pod št. 1553-28.

Zgradba nove skupščine

r Belgrad, 22. okt. (Tel. »Slov.«) Pod predsedstvom gradbenega ministra se je danes vršila širša konferenca, na kateri se je razpravljalo o zgradbi nove skupščine. Seji so prisostvovali člani administrativnega odbora in strokovnjaki. Izvolil se je poseben odsek, ki bo v osmih do desetih dneh pregledal ponudbe, ki so prispele na podlagi razpisa ministrstva za graditev nove narodne skupščine. V komisijo so izvoljeni predsednik administrativnega odbora Trajković ter član administrativnega odbora Schuhmacher in po en član belgrajskega, zagrebškega in ljubljanskega vseučilišča. Ljubljansko vseučilišče bo zastopal g. Vurnik. Ta odsek bo izdelal končno poročilo za plenum.

Kukrečina prepeljejo na Slovaško

č Zagreb, 22. okt. (Tel. »Slov.«) Letos je umrl v Lipiku in bil pokopan v Zagrebu Martin Kukrečina. Z dovoljenjem češkoslovaškega prosvetnega ministrstva je Slov. matica sklenila, da se Kukrečinovi posmrtni ostanki izkopljejo in prenesejo v češkoslovaški Turčanski Sveti Martin, kjer je sedež Slovaške mace. Slovesen pogreb se bo vršil na dan osvobojenja CSR 28. oktobra. Radi tega je prispel v Zagreb tajnik Slovaške matice prof. Rudolf Klatko.

Fašisti tudi v Bolgarii?

v Sofija, 22. okt. (Tel. »Slov.«) Včeraj in danes sta bila tukaj kongresa narodno liberalne in socialno demokratske stranke. Na obeh zborovanjih so govorniki zahtevali, da vlada odstopi. Voditelj socialnih demokratov Pastuhov je sporočil, da se pripravlja prevrat po nedgovornih elementih, ki hočejo izvesti fašističen prevrat.

Stavke končane

Generalna stavka v Lodzu je ukinjena in ustavljena tudi stavka tekstilnih delavcev. Danes se je povsod začelo delo. Sprejet je bil posredovalni predlog vlade, ki predvideva 5 odstotno zvišanje mezd.

Zakon evolucije

Vsakemu Hrvat, pa tudi najbolj zagrzemu pristahu KDK je jasno, da ni mogoče rešiti hrvatskega vprašanja drugače kot z evolucijo. Ne samo valed tega, ker so Hrvatje brez krožja in skoraj golih rok, temveč predvsem zato, ker hrvaški narod, kot vsak delaven kmet noče revolucije, ki je ovira rednemu delu. To je dobro razumel tudi pok. Stjepan Radić in zato tako mnogo govoril o mirotvorni republiki.

Kakor hitro pa je jasno, da je revolucionarna rešitev hrvatskega vprašanja nemogoča in tudi nezaželjena, pa preostaja samo rešitev po zakonu evolucije. Iz te nepobitne ugotovitve pa sledi za vsakega hrvatskega voditelja dolžnost da tudi svojo taktiko uravna evolucionarni rešitvi hrvatskega vprašanja. Brez vsega je vendar jasno, da zahteva revolucionarna rešitev drugačno taktiko in drugačno evolucionarna. Kadar pripravljajo kdo revolucijo, tedaj mora razpaliti množice tako, da slepo poletijo tudi na žične ovire in pod strele vojakov. Kdor pa hoče zmagati z naravnim razvojem stvari in brez krvi, ta pa mora navajati svoje ljudi k treznemu prevdarjanju in k delu. S tihim in neprestanim delom si mož evolucionar pripravljajo zmago in ko pride odločilna ura je strnjeno vse, da more sigurno prevzeti vlado in izvršiti to, kar zahtevajo njegovi volivci.

Te osnovne resnice evolucionarnega zakona pa se niti najmanj ne zavedajo voditelji KDK. So za evolucijo, a propagirajo revolucionarno taktiko, niso za revolucijo in so obenem proti evolucionarni taktiki. V nasprotju so sami s seboj in zato je tudi vse njih delo napačno in ne prinaša hrvatskemu narodu nič drugega kot žrtve. In čim dalje bodo vztrajali na tem svojem zgrešenem političnem stališču, tem več bo nepotrebnih žrtev, temveč bo škode in tem poznejše se bo tudi pričela evolucionarna rešitev. Samo po tej pa more biti rešeno hrvatsko vprašanje. Dejansko so tako ravno voditelji KDK tisti, ki najbolj zavlačujejo hrvatsko vprašanje in ki so glavni vzrok, da bo prišel hrvaški narod tako pozno do svojih pravic.

Če bi začeli voditelji KDK šele zbirati narod, potem bi bila revolucionarna taktika še nekako opravičljiva. Toda narod je že zbral Stjepan Radić in zato je vsako razburjanje hrvatskih množic odveč in brez smisla. Dolžnost voditeljev KDK je danes, da povedejo od Radića prevzeto armado naprej, ne pa da ostanejo na točki, ki jo je že dosegel pokojni Radić. To se pravi samo spraviati vse hrvatsko vprašanje na mrtvo točko in danes je na tej točki. Pri tem pa postaja vedno bolj očitno, da voditelji KDK ne vedo, kako bi spravili hrvatsko vprašanje s te točke in se zato zatekajo po pomoč v tujino, ki jim pa te pomoči ne more dati niti pri najboljši volji, ker je vprašanje taktike le notranje hrvatsko vprašanje in ker tujci ne morejo merodajno vplivati na naš notranji razvoj. Tujina bi mogla pomagati Hrvatom le, če bi bili ti za revolucionarno rešitev spornih vprašanj, o taki rešitvi pa Hrvatje nočejo nič slišati. Zato je tudi povsem naravno, da so končala vsa potovanja hrvatskih politikov v tujino s popolnim neuspehom, ki je bil povečan še s tem, da je moralo to neukusno obtoževanje skupne domovine roditi v Belgradu silen odpor. Sama škoda torej, kamor pogledamo.

Dobra je samo jasna politika in dobra je samo dosledna taktika. Hrvatje ne smejo na eni strani koketirati z revolucionarnimi gestami, na drugi strani pa z evolucionarnimi. Temveč docela se morajo postaviti le na eno stališče in to je evolucionarno. Samo v tem primeru bo njih politika jasna.

Če pa se odločijo za evolucionarno stališče, potem je njihova prva naloga, da dokažejo svojo vrednost in svoj pomen za državo. Prave se vedno pridobivajo le z delom in ne z zabavljanjem. Zabavljaje postavijo povsodi na hladno, ker delajo samo zdražbo in nered. Vsega tega pa voditelji KDK nočejo razumeti in nastopajo tako, ko da bi uživali, kadar poderejo zopet en most med Zagrebom in Belgradom. Pri tem pa prihajajo vedno bolj v zagato, iz katere ni izhoda. Na eni strani se trudijo, da je odpor Belgrada vedno večji, na drugi strani pa hočejo, da bi jim Belgrad izkazoval čim več ljubezni, kakor da bi se dala ljubezen izsiliti. Je pač stara resnica, da ni v nesložnem zakonu nikdar kriv samo en zakonski, temveč je mogoče govoriti le o večji ali manjši krivdi enega ali drugega zakonca in prav tako je s spori narodov.

Neresno je nastopanje, kakor da bi bil vsega kriv le Belgrad, ker so šovinisti in nestrpni v obeh taborih. Ni v naši državi samo Velikohrvat, tudi Velikohrvatov ne manjka. Eni ko drugi pa so prava ovira sporazuma in brez tega ni nobene rešitve hrvatskega vprašanja. Boj proti velesrstvu in veluhrvatstvu je zato v največjem hrvatskem interesu, taktika KDK pa velesrstvo in veluhrvatstvo naravnost povzroča in goji.

Do temelja je pogrešna politika in taktika KDK, ker boleha na tako silnem notranjem nasprotstvu, da sploh ne more privedi nikamor, kvečjem v nesrečo. Ni ugodno priznati lastne napake, toda kdor je mož, jih prizna in popravi. In to morajo storiti voditelji KDK, če hočejo priti naprej in lepo kreniti na pot, ki jo hodijo Slovenci že celih sedem let.

Težka je ta pot in polno samozatajevanja in poztivotalnosti zahteva, a je sigurna in vodi k nedvomnemu uspehu. Danes se to že vidi in zato bi Hrvatje storili sebi največjo dobroto,

Dijaki v Budimpešti so odnehali

v Budimpešta, 22. okt. (Tel. »Slov.«) Na visokih šolah v Budimpešti danes ni bilo novih pretepov, ker se židovski študenti niso pokazali. Tudi na cesti je bil mir. Nacionalni študenti so se danes zadovoljili z nekrvavim razgrajanjem v učnih dvorinah in pred visoko šolo, pri čemer so se večkrat uprli lastnim profesorjem. Zato je bila zatvorena narodno-gospodarska fakulteta in visoka šola za umetno obrt. Vodstvo zveze društev visokošolcev je izjavilo, da so se društva sama izogibala škandalov in da so visokošolce hujšali neznani agitatorji. Upravni odbor zbora mestnih odborov je danes klical na odgovor policijskega šefa Bezegh-Huszarja, ker se policija pri zadnjih nemirih ni izkazala. Šef policije je priznal, da se je morda kaj opustilo, policija morda ni bila vedno o pravem času na licu mesta,

Svečanosti v Pragi

v Praga, 22. okt. (Tel. »Slov.«) V Pragi se je začel jubilejni teden s slavnostnimi zborovanji in z odkritji spomenikov. Slavnostna razsvetljava v Pragi bo trajala ves teden. Na pokopališču je bil položen temeljni kamen za grobni spomenik neznanemu ruskemu vojaku in posvečen zvon za pravoslavno kapelico na pokopališču. Tudi kralj Aleksander je daroval za zvon. Slovesnosti se je v zastopstvu kralja Aleksandra udeležil jugoslovanski poslanik Lazarevič in vojaški ataše polkovnik Nedeljkovič.

Boj med vladnimi strankami in opozicijo radi jubilejnih svečanosti traja dalje. Opozicija naglašava sovražnost sedanjega režima proti delavcem. Omejitve oficijelnih svečanosti dokazuje nevdržnost in slabost sedanje vlade. Iz strahu pred komunisti ne bo nobene slavnostne seje obeh zbornic. Zakon o jubilejni amnestiji je predsednik Masaryk že podpisal. Amnestija obsega vse kazni do 4 mesecev ječe.

Deviški govor Hugenberga

v Berlin, 22. okt. (Tel. »Slov.«) Hugenberg, ki je bil v soboto namesto grofa Westarpa izvoljen za predsednika nemško nacionalne ljudske stranke, je imel sedaj pred zastopstvom stranke govor, v katerem je ostro nastopil proti Stresemannovi politiki. Nemčija stoji pred rezultatom napačnega političnega delovanja. Anglija in Francija sta se zopet znašli brez Nemčije. Za Nemčijo je nevarnost, da postane bojišče vsega sveta. Vsled ogromne prezadolžitve bo Nemčija v malo letih razprodana, kar bo pomenilo konec nemškega gospodarstva. Za široke sloje naroda se mora organizirati vsaka mogoča preskrba, vendar se morajo spremeniti marsikateri oblike današnje socialne zakonodaje, ki daje posameznim strankam v roke možnosti vladajoče moči. Ohranitev nemškega duha zahteva, da se napravi konec napakam pacifizma, ki se mora začeti s tem, da se izvede prenova nemške države na temelju zgodovine in posebnih lastnosti nemškega naroda.

Vendarle objava dogovora

v Paris, 22. okt. (Tel. »Slov.«) Kakor javlja »Temps«, se bo francoska rumena knjiga o mornariškem dogovoru z Anglijo objavila istočasno z angleško belo knjigo šele danes zvečer, in sicer tako pozno, da jo bodo mogli objaviti šele jutrišnji listi. Obenem poroča »Temps« iz Londona, da angleška bela knjiga ne vsebuje nič manj kot 32 raznih dokumentov, izvlečke govorov raznih državnikov v Ženevi v plenumu in v razorožitveni komisiji izmenjavajo not med Londonom in Parizom in končno odgovore Italije, Japonske in Amerike. Objava se konča z resumejem angleške vlade, v katerem se ves problem še enkrat obravnava.

Politika v Franciji je ustaljena

v Paris, 22. okt. (Tel. »Slov.«) Včeraj so bile končane ožje volitve v generalni svet. Pokazalo se je, da se je razmerje med levico in desnico le malo izpremenilo. Stranke desnice (skupina Marin) je dobila 26 mandatov, Painlevejva skupina 5, socialisti 16 mandatov. Srednje stranke (Tardieu) so izgubile 18, neodvisna levica (Loucheur) 1, radikali (Herriot) pa 26 mandatov. Zelo dobro so izšli iz volitev komunisti. V Alzaciji je bilo izvoljenih 5 avtonomistov.

15 milijonov dolarjev rabi Eckener

v Newyork, 22. okt. (Tel. »Slov.«) Dr. Eckener, ki bo v četrtek napravil dvodnevni polet po Ameriki in ki se bo v soboto ali v ponedeljek povrnil v Nemčijo, je imel v Akronu (Ohio) triurno konferenco z voditeljem Goodyear Zeppelin Company, katerim je predlagal, da naj Goodyear in Friedrichshafen zgra-

če bi sledili pozitivnemu slovenskemu vzgledu. Pozitivizem je več kot negativizem in aktivnost je močnejša od pasivnosti.

Takšen je zakon evolucije, ki je za hrvaški narod edina rešitev in tudi za Jugoslavija.

ler je obljubil, da bo odslej pazil na to, da se bodo izvrševale preventivne mere. Policija ni mogla vedeti, da bodo visokošolci napadli časnikarska poslopja. Listi objavljajo danes nekatere policijske kazni, s katerimi so bili kaznovani delavci. Neki delavec je bil obsojen na 15 dni zapora, ker je zmerjal visokošolce, drugi pa na 100 pengejev denarne globe, ker je škandalozno kričal. Neki delavec je bil kaznovan s 100 pengejev globe, ker se je na cesti ustavil in ker je protestiral na poziv policijskega uradnika, ki je prisel mimo v civilni obleki. Od razgrajajočih visokošolcev pa dosedaj nihče ni bil kaznovan. Vsi obsojeni so se odrekli vzlicu. Jutri bo več demokratskih poslancev interpeliralo vlado radi dogodkov zadnjih dni.

dita po dva nadzeppelin in da naj se z izrabo teh starih nadzeppelinov plačuje transatlantski promet potom nemško-ameriške družbe pod vodstvom ameriške in nemške Zeppelinove gradbene družbe. Potrebo kapitala teh družb je dr. Eckener označil z 15.000.000 dolarjev.

Marx odstopil

Tudi v Centrumu se je pojavilo vprašanje novega voditelja stranke. Dosedanji predsednik dr. Marx, dolgoletni nemški kancler, je resigniral na to mesto iz — kot pravi uradno poročilo — zdravstvenih razlogov. S tem korakom izstopa iz nemške politike ena najmarkantnejših povojnih političnih osebnosti. Leta 1921. je postal predsednik kluba, l. 1922. pa tudi stranke. L. 1923. je prevzel predsedstvo nemške vlade, ki jo je vodil z redkimi presledki prav do zadnjih volitev, na podlagi katerih ga je izpodrinil socialist Hermann Müller. Dr. Marx je bil tudi pruski ministrski predsednik ter proti Hindenburgu kandidat za predsednika republike. Izmed centrumških ustanov je omeniti šolsko organizacijo ter »Volksvereine«, katerima še danes načeljuje. Dr. Marx, ki je izšel iz sodniških vrst in ima za seboj dolgoletno parlamentarno prakso, je vodil Nemčijo v usodnih dneh, ko je bilo treba določiti reparacije, ko so Francozi zasedli Porurje, ko je bilo treba v notranjosti kulturne pripravljenosti in priboriti državi vstop v krog merodajnih narodov v Ženevi. Zenj dr. Marx ni; za Nemčijo ostane v dobrem spominu kot srečen posreduvalec med strujami v lastni stranki in v vladi. Zgodovinska zasluga dr. Marxa je v tem, da je državo notranje pomiril, ko gospodarsko okrepil ter speljal na pot rednega življenja. Obenem pa, da je z visokega mesta kanclerstva kazal z lastnim zgledom na rešitev, ki je v načelih in v delu. Po delavnosti ga ni prekosil noben politik, po katolicizmu in njeja izvajanju, kar se tiče njegove osebe, se je meril lahko z vsakim — ne da bi zahteval kaj protiuslug.

Delo za državo in narod ter stranko mu je spremenilo obraz, da mu ni pristojala več niti prislovična porenjska šegavost, ki bi ga naj kot kölnskega rojaka spremljala vsepovsod — to je bil dr. Marx.

Kdo bo njegov naslednik, še ni sklenjeno. Govori se o dolgoletnem delavskem ministru dr. Braunsu, ki ima približno enake lastnosti kot Marx, o delavskih voditeljih Joosu, Esserju in Stegerwaldu. Pred tem korakom se je mnogo govorilo o sedanjem zastopniku Centruma v vladi ministru Guerardu, ki je brez dvoma najboljši taktik v stranki in preskušen parlamentarec. Zdi se, da dr. Wirth za enkrat sploh ne prihaja v poštev, čeravno ga politika smatra za idejno najgloblje centrumaša. Centrum se boji očividno njegovega temperameta, ki žanje v razburkanih dneh, ki pa ne vabi v rednih razmerah.

Dr. Marx se bo najbrže intenzivneje posvetil »Volksvereine« in njegovi ustanovi »šolski organizaciji« ter se vrnil iz politike nazaj v kulturo in prosveto, odkoder je itak izšel.

Dunajska vremenska napoved: Milo vreme bo trajalo dalje. V južnih Alpah morda oblačno z lahimi padavinami, v severnih Alpah oblačno, negotovo.

Novosadska vremenska napoved. Močni južni vetrovi v vsej državi. Oblačnost se bo povečala. Pričakovati je dežja, ki se bo širil od zapada proti vzhodu. Temperatura se bo znatno spremenila.

Slovenci v Italiji

KAKO JE NA LIPARSKIH OTOKIH.

»Fašistska revolucija se mora braniti« vzključijo fašisti. In v resnici se fašistska revolucija brani s povsem revolucionarnimi metodami in ustanovami, izmed katerih je prva konfinacija. Če se hoče režim iznebiti ljudi, o katerih misli, da so mu nevarni, jim pa ne more dokazati nikaškega formalnega prestopa niti fašistovskih zakonov, tedaj seže po konfinaciji.

Procedura je prav tako revolucionarna. Ob 7. uri zjutraj te aretirajo, drugi dan premeš v ječi od kvesture (policijskega ravnateljstva) odlok, da si predlagan za konfinacijo radi protidržavne propagande; ječar ti obenem izroči polo papirja, na katero lahko napišeš svojo obrambo kakor se ti zdi, da boš bolj učinkovito miniral to čisto splošno obtožbo. Kaj si storil proti fašizmu, kdaj in kako, ti obložnica ne pove. Glavno je, da si pri policiji »na glas« neuklonljivega opozicionalca fašizma. Nato se sestane konfinacijska komisija, ki ji predseduje prefekt in sestoji iz policijskih in miličnih častnikov. V teku nekaj minut si izločen za pet let iz človeškega življenja. Drugo jutro ti izroči ječar konfinacijski dekret ter pripomi, da lahko potuži odvetnika rekurirajš na komisijo v Rimu. Rekurs stane okoli 5000 lir. Ne plašaj samo odvetnikovega dela, ampak tudi njegovo korajžo, da se je upal napraviti rekurs proti fašistovskemu ukrepu; vsaj odvetnik tako zatrjuje.

Prekočimo rajše poglavje o ravnanju s konfiniranci v ječi. Na pot v konfinacijo lahko vzamemo preganec s seboj poln nahrbtnik priljage, ne more, ker ga peljejo v klenjenega v močne verige. Pravijo, da je pot v konfinacijo nekaj neznanega. Neki konfiniranec se je vozil iz Verone takole: 5 dni v ječi v Veroni, 3 dni v Milanu, 2 dni v Modeni, 3 dni v Rimu, 2 dni v Palermu, 12 dni v Trapani, nato z ladjo na otok Pantelleria, ki leži med Sicilijo in Afriko. V ječi je bil z navadnimi razbojniki. Med potjo so ga imeli vedno tesno vkljenjenega. Če ima konfiniranec denar, se lahko izogne temu križevemu potu s tem, da plača sam vožnjo na otok. Plačati pa mora tudi pot in dnevni karabinerjem, ki ga spremljajo. Stroški znašajo okoli 1500 lir za osebo.

Konfiniranci živijo na otokih in sicer so Lipari največje taborišče. Za njimi pridejo Ponza, Ustica, Pantelleria, Favignana (pri Trapani) in Lampe dosa. Najdobjeje si lahko uredijo življenje konfiniranci na Liparih, na katerih leži mestice Lipari z 10.000 prebivalci. Konfiniranci si lahko najamejo zasebno sobo v hotelu. Od države prejmejo 10 lir dnevno in s tem se morajo sami vzdrževati. Veliko slabše je na drugih otokih. Taborišča sestojijo povečini iz improviziranih povsem primitivnih barak, ki ne odgovarjajo zdravstvenim predpisom. Povsod primanjkuje vode. Včasih je tudi po 10 konfinirancev natrpanih v eni sobici. Kakor rečeno morajo sami skrbeti za hrano. Pripuščeni so samim sebi. Zgodi se, da naletiš na odvetnike, časnikarje in učitelje, ki so si sami uredili gospodinjstvo. Eden kuha, drugi gre na trg, tretji cepi drva itd. Življenje je silno drago, trgovci in gostilničarji izkoriščajo konfinirance, kar se le da. Pripovedujejo, da so se spomladi precej zboljšale življenske razmere na otokih, a v zadnjem času se zopet slabšajo, še posebno, ker se število konfinirancev čedalje množi. Večkrat se tudi pripeti, da sledijo žene prostovoljno moškim v konfinacijo in delijo z njimi trdo usodo.

Konfiniranci so navadno prosti od 7. zjutraj do 8. zvečer. Bolj nevarni konfiniranci pa se morajo zglašiti večkrat na dan pri karabinerjih. Izobraženci si kratijo čas z učenjem posebno jezike radi študirajo; učijo drug drugega. Sicer pa se med seboj vedno ločijo po strankah in še v pregnanstvu se ne morejo spriznati.

Konfinacija traja od 6 mesecev do 5 let. Pogosto pa se zgodi, da Mussolini pomilosti konfinirance, ako podpisše vdanostno izjavo. Koliko je konfiniranih, ve samo policija. Slovenskih pregnancev bo okoli 10; štirje so bili konfinirani kot Slovenci, drugi kot komunisti.

Exodus. Italijansko časopisje nadaljuje gonjo proti Slovencem v Italiji. Časnikarji kar tekmujejo, kateri bo nagradil več blata na slovensko duhovščino in drugo razumnost. Signor Vergani je napisal v »Corriere« zopet dva članka. Topot se je povzpelo do trditve, da je mogla slovenska duhovščina ohraniti svoj vpliv na ljudstvo edino potom odiranja! »Resto del Carlino« gre še dalje. Slovenci so izmed vseh Jugoslovancev prvi svobodno zadihali pod materinskimi okriljem Rima. In ko vidijo onkraj meje le spor in sovraštvo, se čutijo srečne pod Italijo. V dušo njihovih otrok bo kmalu vtisnjena kot blagoslov zgodovinska resnica: Italijanska država, ki je zopet stopila na posest zemlje, katero ji je ugrabil tujec, se nesprijavljivo razlikuje od habsburškega roparja. Medtem, ko si je ropar avtohtono ljudstvo podvrzel, mu trgal korenine, postopal z njim kot kolonijo in ga podil z njegove zemlje ter nasilno naseljeval na to zemljo tujce, ne sme italijanska država smatrati Slovencev, ki jih je našla na njenem ozemlju za narodno manjšino, ki naj bi bila vezana na drugo zgodovino in usodo, torej na kako drugo državo, ki bi radi te manšine lahko ogrožala Italijo. Slovenska masa mora biti voljna v italijanskem občestvu izpolnjevati državljanske (fašistske) dolžnosti ali pa naj gre drugam, kjer misli, da si bo našla lastno korito, lastno ognjišče. Tako so prav pred kratkim storili Grki iz Male Azije: Exodus. Tam bo lahko govorila o svoji lastni hiši in ne bomo nikdar ponovili stoletnega habsburškega ropanja na njeno škodo. — Toda nehajmo že enkrat govoriti o tujih manjšinah z obrazom proti Ljubljani, Belgradu ali Moskvi ali proti hudičevemu domu, če govorimo o drugorodnih v nedotakljivih mejah Italije. To so Italijani, ki govorijo še drug jezik. Ne dovolimo, da bi to bila kolonija in dobro bi bilo za vse drugorodce, da se v najkrajšem času naučijo najlepši jezik na svetu.

Slovenski učitelji v notranjo Italijo. G. Mihael Lenardič, ki je služboval v Gor. Tribuši, je premeščen v Bagni di Poretta (Toskana). Anton Hvala, dozdaj v Puštalah, je premeščen v St. Constantino Albanese (Baziilika).

Slika Donatella najdena

Florentinski policiji se je posrečilo, da je našla dragoceni bronasti relief Donatellova, ki je bil ukraden meseca avgusta lanskega leta s prižnice v baziliki sv. Lovrenca v Florenci. Aretiran je bil neki posreduvalec, ki je umetnino ponudil v nakup ravnatelju nekega inozemskega muzeja.

Volitve v Pokoininski zavod

Včeraj je bil sklenjen dogovor med organizacijami in strankami, po katerem se vložne enotne liste v skupini delodajalcev in delojemalcev. Za vsakega somišljenika SLS je ta dogovor obvezen.

Uspešno delo ljubljanske oblasti

Zasedanje ljubljanske oblastne skupščine - Razveselivo delo na vseh poljih - Opozicija nezasišano razžalila skupščino
Energičen odgovor večine - Posl. Zupančič izključen za osem dni

Včeraj ob 10 dopoldne se je ljubljanska oblastna skupščina sestala k 9. seji v II. zasedanju. Predsednik dr. Natlačen je otvoril sejo in ugotovil sklepčnost. Kot tajnika sta poslovala poslanca Majeršič in Peterlin. Velikega župana je zastopal vladni svetnik dr. Rudolf An drejka. Na dnevnem redu je bilo poročilo predsedstva.

Najprej je predsednik poročal, da se je upravna občina Kastav izločila iz ljubljanske oblasti in priklopila primorsko-krajiški. Po slanec Šiola-Brnas spada odstev v primorsko-krajiško oblastno skupščino.

Nato je predsednik dr. Marko Natlačen nadaljeval:

Gospodje poslanci! Na šesti seji tega zasedanja dne 14. marca sem vam podal izčrpno sliko o dotedanjem delu oblastnega odbora in o njegovih smernicah za bližnjo bodočnost. Med tem je minilo sedem mesecev, ki pomenja za še mlado našo oblastno samoupravo dosti dolgo dobo. Marsikaj se je v tem času izvršilo in dogodilo, kar bo vas, gospodje poslanci, ki vam je napredek naše oblasti pri srcu, zanimalo. Skušal bom radi tega v kratkih potezah podati vam sliko dela in uspehov oblastne samouprave v teh mesecih, obenem vam pa tudi začetni program, ki si ga stavi oblastni odbor za bližnjo bodočnost.

Delo oblastnega odbora

Oblastni odbor je imel v tekočem letu 52 sej, na katerih so se obravnavale vse važnejše zadeve, tičoč samoupravo, izvrševanje proračuna kakor tudi organizacijo uradov in dela. Ako se pomudim kratko pri posameznih referatih oblastnega odbora, bi vam navedel tole:

Občinski oddelek

Občinski oddelek je rešil v dobi od 1. marca do 20. oktobra 2640 spisov. Tekočin zadev ima samo 91.

Glede na posamezne predmete, ki spadajo v občinski oddelek, naj omenjam tole:

Nadzorstvo nad občino in občinskim gospodarstvom.

Občinski oddelek rešuje občinske letne proračune in obračune, pazi uradoma na gospodarstvo z občinskim osnovnim premoženjem, na pravilno gospodarstvo v okviru letnega proračuna, vrši revizije, rešuje prošnje za pobiranje občinskih taks in posebnih davščin, vodi združitve, razdržitve in razmejitev občin in rešuje pritožbe proti sklepom občinskih odborov v vseh stvareh, ki ne spadajo v strokovne oddelke ali v pristojnost občne uprave.

Največje delo v tem času je bilo reševanje zaostalih občinskih proračunov, katerih je rešil v pospešenem tempu v šestih tednih blizu 300, tako da so bili konec maja rešeni malodane vsi. Letos bo pobiranje občinskih davščin ob novem letu urejeno, seveda, kolikor jih bodo občine pravočasno predložile. Radi bitrega in točnega poslovanja tako pri občini kakor pri oblastnem odboru so se uvedle nove škatovine po vzorcu štajerskih, ki so se izkazale kot zelo uporabne.

Občinski oddelek je izvršil v tem času 8 občinskih revizij. Pri dveh revizijah se je žal pokazala potreba izročiti župana državni upravi.

Kakor nad občinami, tako vrši občinski oddelek tudi nadzorstvo glede premoženja podobčin (sel, vasi).

Ubožna oskrba.

Občinski oddelek nadzira gospodarstvo z ubožnimi zakladi in njihovimi napravami, rešuje letno proračune in obračune, rešuje pritožbe glede gospodarstva z ubožnimi napravami in porazdelitve bremen ubožne oskrbe na občane ter pritožbe ubožcev proti ukrepu občine, zadevajoče njih oskrbo.

S temi pritožbami ima občinski oddelek največ posla, ker mnogo občin ne more, dosti pa tudi noče svojih revežev oskrbovati v zadostni meri. Revnim občinam bo v tem pogledu mnogo pomagano z uredbo o okrajnih blagajnah, ki predvideva prevalitev dela bremen ubožne oskrbe na celi okraj.

Šolstvo

Oblastni odbor vzdržuje pisarno in nameščence oblastnega šolskega odbora.

Ubožnim občinam je vračal znatnejše komisijske stroške, nastale jim pri gradbi novih šol. V enem primeru je prevzel izdelavo načrtov za šolsko stavbo. Sploh namerava vpletati izdelavo načrtov za šolske stavbe po svojih organih, tako da se bo projektiranje šolskih zgradb pocenilo in po možnosti poenotilo.

Oblastni odbor je razdelil končno okroglo 800.000 Din kot podpore za zgradbo odnosno prezidavo osnovnih šol. Še v tem proračunskem letu bo predvidoma razdelil v enake namene najsiromašnejšim občinam še nadaljnjih 400.000 Din. Pri razdeljevanju teh podpor postopa oblastni odbor po načelu, da imajo biti teh podpor deležne predvsem najsiromašnejše občine. Za zgled naj navedem, da imamo v naši oblasti selsko občino, ki ima radi kritja stroškov za zgradbo šole nič manj kakor 2250 odstotno občinsko doklado na neposredne državne davke.

Poučni strokovni tečaji.

Podeželske občine največkrat ne morejo občinskih tajnikov zadostno plačati. Navezane so zato na osebe iz drugih poklicev, največkrat na organiste, ki so zbog svojih nizkih prejem-

kov prisiljeni iskati si stranskega zaslužka. Da se organisti za občinske tajniške posle usposobijo, je uvedel oblastni odbor letos na orglarski šoli Cecilijanskega društva v Ljubljani celoleten in obvezen tečaj o občinskem tajništvu. Učni načrt obsega vse, kar pride za občinskega tajnika kakorkoli v pošte. Predava se po dve uri na teden. Predavajo konceptni uradniki oblastnega odbora. Ob koncu leta se bo vršil izpit, na podlagi katerega prejmejo absolventi usposobljenostno izpričevalo.

Poleg tega tečaja je organiziral oblastni odbor uradne županske tečaje, ki jih je prej vodila županska zveza. Letos sta se vršila dva taka tečaja (v Velikih Laščah in Moravčah), ki sta imela polen uspeh. Radi neugodnega letnega časa (poljskih del itd.) se je s tečajmi prekinilo. Nadaljevali se bodo v zimskem času.

Gasilstvo

Oblastni odbor je prejel letos od 125. prostovoljnih gasilnih društev prošnje za podporo. Podelil je 101 društvu skupaj 95.750 Din iz svojega proračuna. Podpore iz Gasilskega sklada je podeljeval doslej še veliki župan. Gasilski sklad je s 1. oktobrom t. l. prenehan na oblastni odbor; prenos se izvrši v teh dneh.

Izgotovljen je osnutek uredbe o požarnem redu, ki ga danes predložim skupščini. Uredba temelji na modernih načelih in bo brez dvoma zagotovila gasilstvu za bližnjo bodočnost krepak razvoj.

Za kmetijstvo

Kmetijstvo je oblastni odbor pospeševal veliko skrb. S prav posebno pozornostjo se je pospeševala ureditev gnojišč in gnojničnih jam ter ureditev hlevov. V ta namen je razdelil oblastni odbor nad 100 vagonov cementa za okoli 700 gnojničnih jam in gnojišč; poleg tega bo iz letošnjega proračuna nakazal še okoli 300.000 Din denarne podpore kot nagrade onim posestnikom, ki so tekom tega leta uredili svoja gnojišča in hleve.

Oblastni odbor je sodeloval pri 18 živinorejskih in konjerejskih premovanjih ter kmetijskih razstavah z denarnimi podporami in strokovnim sodelovanjem. Podpiral je gmočno živinorejske organizacije, subvencioniral je podpore vredno mlekarstvo in razdelil v ta namen 130.000 Din. Prispeval je in sodeloval pri zatiranju nalezljivih živinskih bolezni (cepljenje prašičev itd.). V svrhu pospeševanja reje drobnice namerava še letos izvršiti nakup okoli 100 plemenskih ovc.

Poljedelstvo se je pospeševalo z ustanovitvijo trijerskih postaj za sortiranje žita. V teku je akcija za izvedbo večjega števila poizkusov z domačimi in drugimi žitnimi vrstami ter umetnimi gnojili in sicer 3 večje ogledne v Škofji Loki, na Grmu in Mali Loki ter več manjših ogledov pri posameznih posestvih.

Vinogradništvu je prišel oblastni odbor na pomoč s prispevki za cenejši nakup galice; izdal je v ta namen okoli 600.000 Din. Snuje se trtni nasad z matičnjakom in sortimentnim vinogradom v Draščih, povečuje se matičnjak v Črnomlju in trtnica v Kostanjevici.

Sadjarstvo se je pospeševalo z nabavo in širjenjem strokovne literature, s podporami sadjarskim organizacijam, prispevki za šolske vrtove. Podpiral je oblastni odbor tudi gradnjo sušilnic za sadje.

Za izboljšanje naše čebele se pripravljala pravilna postaja pod »Zelenico«, Čebelarščim organizacijam so se podeljevale podpore za nabavo orodja. Delalo se je tudi na povečanju in izboljšanju izvoza naše čebele.

Pogozdovanje je oblastni odbor pospeševal s preskrbo gozdnih sadik, revnejšim posestnikom potom gozdarskega referenta pri velikem županu.

Osnova vsega kmetijskega napredka je izobrazba; zato je oblastni odbor z vso vnemo negoval kmetijsko šolstvo.

Za uspešnejšo popularizacijo kmetijske in gospodinske strokovne izobrazbe med narodom je oblastni odbor priredil dva šesttedenska tečaja za ljudsko-šolsko učiteljsvo in s tem ustvaril možnost, da se bo že letos vršilo vsaj 80 kmetijskih nadaljevalnih tečajev po ljudskih šolah.

Oblastni odbor je priredil v tej dobi osem desettedenskih gospodinskih tečajev; za prihodnje letos so predvideni v novem proračunu krediti tudi vzdrževanje gospodinskih nadaljevalnih šol.

Kmetijski oddelek je organiziral in priredil tudi večje število kmetijskih strokovnih predavanj po deželi.

Da se omili od elementarnih nezdoljivosti, je razdelil odbor med prizadete izdatne količine živil in sicer od zadnjega zasedanja 65 desetonskih vagonov koruze.

Mnogim živinorejcem, ki jih je zadela nesreča pri živini, je podelil oblastni odbor, da jim olajša njihovo nesrečo, izdatne podpore v denarju.

V teku je nova podporni akeija radi letošnje suše in drugih ujm.

Zavedajoč se velike važnosti kmetijskega združništva za ohranitev in povzdigo kmetijskega gospodarstva, je razdelil oblastni odbor v ta namen podpor v znesku 300.000 Din.

Med tem je pristopil oblastni odbor tudi k sistematičnemu delu za čimprejšnjo ustanovitev oblastne zavarovalnice za živino in prok

Javne zgradbe

Za izboljšanje naših cest.

Takoj po 1. aprilu 1928 izvršeni notranji ureditvi je gradbeni oddelek posvetil posebno

pažno obnovitvenemu delu na polju javnih zgradb. Deželne in okrajne ceste so postale v zadnjih letih vsled zelo živahnega prometa ter nezadostnih denarnih sredstev težko uporabljive in mestoma celo nevarne za promet. V svrhu rednega vzdrževanja je oblastni odbor že dosedaj nakazal cestnim okrajnim odborom iz svojega letošnjega proračuna znesek 4.000.000 Din, pomnožil število cestarskega osobja od 185, kolikor jih je prevzel od gradbene direkcije, na 400 ter uredil s posebno začasno uredbo službeno razmerje oblastnih cestarjev, pri čemer so se cestarjem nanovo regulirali in izdatno zvišali službeni prejemki. Uprava deželnih cest je s tem pričela normalno poslovati.

Novi mostovi.

V gradnji se nahajajo, oziroma so se že dovršili: novi železobetonski most čez Jereko v Bohinju, železobetonski most čez Pšato v Mostah ter v Gerajah pri Škofji Loki; nadalje leseni mostovi čez Krko pri Šmihelu, čez Medvedjek pri Polhovem gradu, čez Unec pri Planini, čez Soro na Trati v Poljanski dolini, čez Čurnovec na ljubljanskem barju itd. Odstranile so se večinoma že povodenjske poškodbe v Kokrski, Poljanski in Selški dolini.

Novo ceste.

V najkrajšem času bodo končana dela za preložitve ceste Mlaka—Tenetiše, preložitve klanca v Ločni pri Novem mestu, ponižanje klanca na cesti Nemška vas—Poljane ter del proge Radovoja vas—Sela.

Izvršujejo se gradbena dela na cesti Markovec—Viševk. Pričela se bo graditi oblastna cesta Kostanjevica—Oštrc in Višnja gora—Polica. Preložila se bo oblastna cesta Semič—Kot in oblastna cesta Grosuplje—Ponova vas. Na novo se trasira oblastna cesta Hinje—Smuka.

V letu 1928. se bo poleg drugih manjših del izvršilo še trasiranje ceste Leskovec—Sv. Duh in Impolca—Studeneč v krškem okraju.

Gradbeni oddelek je razven navedenih gradbenih del na oblastnih cestah nudil v zelo izdatni meri tudi tehnično in zlasti finančno pomoč posameznim občinam pri obnovitvi in preložitvi številnih občinskih cest in potov.

Izvršujejo se, deloma pa so se že izvršile

adaptacije in popravila oblastnih poslopij,

kakor: popravilo deželnega dvorca, vojašnice kralja Petra, realke, palače Kranjske hranilnice, Auerspergove palače. V opernem gledališču so se izvedla velika adaptacijska dela, napeljala se je nova električna razsvetljava. Na novo se gradi stanovanjsko sestrsko poslopje na Studencu in stanovanjska hiša pri bolnici v Brežicah, kjer se vpeljuje tudi nova centralna kurjava. V zdravilišču na Golniku se adaptirajo deloma na novo grade gospodarska poslopja.

Izvršen je generalni načrt za belokranjski metliški vodovod. Skupno z državnim higijenskim zavodom so se izvršili nekateri načrti za napravo karnic in manjših vodovodov.

Okrajni cestni odbori

V zvezi z gradbenim oddelkom je omeniti, da vrše velik del samoupravne gradbene službe cestni okrajni odbori, odnosno okrajni zastop. V ljubljanski oblasti imamo 27 okrajnih cestnih odborov in — na ozemlju bivše štajerske, ki je priključena sedaj ljubljanski oblasti — 3 okrajne zastope. Važnost cestnih okrajnih odborov, odnosno okrajnih zastopov glede opravljanja gradbenih javnih del, se razvidi, ako omenim, da znaša vsota dohodkov 27 okrajnih cestnih odborov v ljubljanski oblasti 15.376.048 Din, na cestne zadeve odpadajoči del dohodkov treh okrajnih zastopov v ljubljanski oblasti pa 2.452.097 Din, tako da znašajo vsi dohodki teh edinic v ljubljanski oblasti, v kolikor so namenjeni cestnim zadevam, 17.828.145 Din. Ti cestni odbori odnosno okrajni zastopi upravljajo v ljubljanski oblasti pod nadzorstvom oblastnega odbora 2.730.448 km oblastnih, odnosno okrajnih cest.

Upravni stroški teh samoupravnih edinic so minimalni in znašajo povprečno na 1 km 135 Din. Absolutno najnižjo upravo ima brdski okraj, kjer odpade na 1 km ceste samo 34 Din upravnih stroškov, najdražja je uprava v litiskem okraju, kjer odpade na 1 km ceste 107 Din na upravne stroške. To velja glede cestnih okrajnih odborov, dočim se slika glede okrajnih zastopov izdatno spremeni. Tako pride v Brežicah na 1 km ceste 316 Din, v Laškem 340 Din in v Sevnici celo 380 Din na 1 km.

Zdravstvo in dobrodelnost

S prevzemom zdravstvenih in dobrodelnih zavodov v oblastno upravo se stopnjena in hitro izboljšuje uprava prevzetih zavodov.

Oblastnemu odboru se je posrečilo doseči ravnotežje v oblastnem proračunu in s tem nuditi zavodom zadostna sredstva za redno in nemoteno obratovanje. Zavodi, ki so bili pod državno upravo obteženi z visokimi dolgovi, bodo zaključili prvo poslovno leto, odkar so v oblastni upravi, brez vseh dolgov. Oblastni odbor jim je vrh tega nudil sredstva, da so si že v prvem letu nabavili najnujnejšo potrebščino perila, odev in drugega splošnega zdravniškega inventarja. Gospodarski nivo vseh zavodov se je dvignil.

Posledica intenzivnega dela oblastnega odbora so dalje nove zgradbe in adaptacije v prevzetih zavotih.

Oblastni odbor vrši priprave za pozidanje bolnice za duševne bolezni, ker je sedanje stanje, kakor znano, nevdržno.

Da si vzgoji izvežbano strežniško osebje, je oblastni odbor ustanovil Oblastno strežniško šolo, ki od 15. sept. t. l. dalje že posluje.

Za bolnico za ženske bolezni je bila prevzeta v oblastno upravo tudi babiška šola, ki je združena s to bolnico.

Ustanovili sta se novi zdravstveni okrožji v Predvoru in Sodražici, vrše pa se priprave za preureditev nekaterih drugih zdravstvenih okrožij.

Mladinsko skrbstvo je oblastni odbor znatno preuredil in izpopolnil.

Točasno vzdržuje oblastni odbor 175 otrok (sirot, polsirot in zapuščenihi), dočim je država pred prenosom teh poslov na oblastni odbor vzdrževala le 60 otrok. Deco, ki je v rejji pri družinah, ima oblastni odbor pod stalnim nadzorstvom tako glede duševnega kot tudi telesnega napredka. Dosedanji, z rejeništvom doseženi uspehi, so prav zadovoljivi.

Za specialno vzgojo in pouk dece služijo zavodi: gluhoemnična v Ljubljani (90 otrok), Zavod za slepo deco v Kočevju (30 otrok), Oblastno vzgajališče v Ljubljani (45 otrok); v tem zavodu se vzgajajo in uče raznih obrtov zanemarjeni dečki.

Oblastni odbor podpira tudi privatna dobrodelna društva na teritoriju ljublj. oblasti.

V zdravilišču na Golniku vzdržuje obl. odbor 12 mest s polovično oskrbino za siromašne bolnike. Oskrbnina za III. razred pa se je sploh znižala za 10 Din dnevno.

V oblastnih bolnicah se oskrbuje toliko bolnikov, da znaša skupno število oskrbnih dni 50.000 mesečno. Enostavna posledica velikega števila oskrbnih dni je kopica prošenj za odpis ali znižanje oskrbnih stroškov. Tekom leta odpisani stroški v vseh oblastnih zavodih bodo znašali 8.500.000 do 9.000.000 Din.

Oblastni odbor je tudi bolnice na teritoriju ljubljanske oblasti, ki niso v njegovi upravi, kot so ženska javna bolnica v Novem mestu, Bolnica usmiljenih bratov v Kandiji in Občinska javna bolnica v Krškem rešil precejšnjih težkih razmer in jih dvignil s tem, da jim redno povrača oskrbne stroške za siromašne pripadnike ljubljanske oblasti. Iz tega naslova bo nakazana tem zavodom do konca leta iz oblastnih sredstev okrogla vsota 1.100.000 dinarjev.

Stanovanjska akcija oblastnega odbora

V okviru splošnega socialnega skrbstva je oblastni odbor osredotočil svoje delo predvsem na podpiranje gradnje stanovanjskih hiš z malimi stanovanji. To mu je omogočila uredba o ustanovitvi zaklada za zgradbo malih stanovanj, ki jo je oblastna skupščina sklenila v svoji seji dne 16. marca t. l. in ki je določila v ta namen za letošnji znesek 1.000.000 Din. Pravilnik o upravi tega zneska, ki ga je sklenil oblastni odbor, je bil objavljen v 6. letošnji številki »Samouprave«.

Doslej je zaklad za zgradbo malih stanovanj nudil kreditno pomoč pri gradnji 65 hiš z malimi stanovanji, ki so se že dogradile, odnosno se še grade in sicer v 32. slučajih s tem, da je prevzel poročstvo za del gradbenega kredita in da je obenem graditeljem zagotovil prispevek za obstojanje posojila, v treh primerih je prevzel samo poročstvo za posojilo, v trideset primereh pa je zagotovil samo prispevek za obstojanje posojila, ker poročstvo za posojilo ni bilo potrebno. Skupno je zaklad prevzel odnosno zagotovil poročstvo za 1.158.750 dinarjev gradbenega kredita in zagotovil 3 odstotni prispevek za obstojanje posojil v skupnem znesku Din 2.145.000.

S kreditno pomočjo zaklada so se gradile odnosno se grade hiše predvsem v Ljubljani in okolici. Dalje je zaklad izdatno podprl stanovanjsko akcijo v Trbovljah in Dol. Logatecu.

Stavbni zadrugi »Dom in vrt« v Trbovljah je zaklad dosedaj zagotovil poročstvo za skupno 200.000 Din gradbenega kredita in 3 odstotni prispevek k obstojanju posojil v znesku 356.000 Din. Stavbno akcijo Dol. logaške občine je zaklad podprl s tem, da ji je zagotovil 3 odstotni prispevek za obstojanje posojil v znesku 343.000 Din, ki so bila najeta za gradnjo 14 delavskih hiš.

Razen tega je zaklad za zgradbo malih stanovanj dal doslej raznim stavbnim zadrugam 560.000 Din brezobrestnega posojila za nakup stavbišč in sicer: stavbni zadrugi »Lastni dom« v Trbovljah 100.000 Din, »Ljudski stavbni zadrugi« v Zagorju Din 30.000, »Uradniški stavbni zadrugi« v Ljubljani Din 80.000, »Obrtniški stavbni zadrugi« v Ljubljani Din 50.000, stavbni zadrugi »Delavski dom« v Ljubljani Din 100.000 in končno stavbni zadrugi »Delavski dom« v Kranju Din 200.000 za nakup poslopja bivše Mayerjeve pivovarne v Kranju, ki se preuredi delavsko kuhinjo in delavska stanovanja.

Poleg tega je zagotovljeno »Ljudski stavbni zadrugi« v Zagorju 50.000 Din brezobrestnega posojila za gradnjo lastne zadrugne hiše, v kateri bo delavska kuhinja.

Drugo socialno delo oblastnega odbora.

Oblastni odbor je dalje omogočil s svoj podporo 4 gospodinske tečaje za delavska dekleta. Razni strokovnim organizacijam in društvom, ki se bavijo z izobrazbo delavstva je dal podpore 31.000 Din.

Za gladujoče rudarje v Trbovljah, Hrastniku in Kočevju, ko so bili brez dela in kruha,

je dal oblastni odbor skupno 88.029 Din podpore.

Nato je poročal preds. dr. Natlačen o delu oblastnega izseljeniškega urada. To poročilo objavimo jutri.

Oblastne finance

Redno poslovanje finančnega oddelka se je pričelo s 1. aprilom t. l. Kolikor se davščine samostojno predpisujejo, skrbi za to delo oblastna finančna uprava, pobiranje davščin pa vrše organi državne davčne administracije in finančne kontrole. Pobiranje oblastne doklade k državnim trošarinam na alkoholne tekočine in oblastne trošarine na potrošnje premoaga opravljajo na delu oddelki finančne kontrole. V Ljubljani pa oskrbujejo ta posel linijski uradi mestnega dohodarstvenega urada. V ta namen je sklenil oblastni odbor z mestno občino ljubljansko poseben dogovor, na podlagi katerega si odteguje mestna občina ljubljanska kot režijski prispevek 6 odstot. od pobranih celotnih oblastnih davščin.

V času od 1. februarja do 30. septembra je dala oblastna doklada k državnim trošarinam: na vino 4.372.911.41 Din, kar odgovarja konsumu 124.940.33 hl vina, na vino 44.825.84 Din, kar odgovarja konsumu 56.03 hl vina, na pivo 2.056.179.50 Din, kar odgovarja konsumu 32.841.61 hl piva (od tega je 28.056 hl prva iz pivovarne Union v Ljubljani, ostanek je bil v oblasti uvožen), na navadno žganje 2.048.411.99 Din, kar odgovarja konsumu (1 liter je ca 45° alkohola) 3.034.68 hl navadnega žganja, na spirt 7.742.797.19 Din, kar odgovarja konsumu 4.554.59 hl 100% čistega alkohola. Skupaj 16.245.125.93.

Donos oblastne trošarine na potrošnje premoaga je do konca septembra 737.685.68 dinarjev.

Takso na motorna vozila predpisuje oblastna uprava na podlagi registrov, ki so jih dala na razpolago politična oblastva I. stopnje. Dosedanji finančni efekt (do 30. IX.) te takse znaša 367.241.50 Din. Tu je vpoštevan tudi znesek 45.000 Din, katerega so plačala motorna vozila, ki niso registrirana v ljubljanski oblasti, ob vsakem prestopu mestne dohodarstvene erte v Ljubljani. Donos oblastne takse na motorna vozila ne bo ob koncu leta izkazal onega efekta, ki je bil preliminiran v oblastnem proračunu, to pa pred vsem radi tega, ker je oblastni odbor državna in samoupravna motorna vozila oprostil plačila te takse. Dalje je oblastni odbor sklenil, da se sistira pobiranje te takse od vozil, ki so last gasilskih in reševalnih društev, kolikor služijo za akcije bližnjemu v pomoč, dalje od vozil Rdečega križa in končno od takozvanih avto-taksijev, to je vozil, kojih lastniki se poklicno bavijo s prevažanjem oseb radi svojega preživljanja ter plačujejo od tega posla občo pridobitino.

Na oblastni plesni taksi se je pobralo do 30. septembra 395.235 Din, kar dovolj jasno priča, da se pri nas še veliko pleše. Zlasti v zadnjem času se je vdomačila navada, da se prireajo plesi v zasebnih hišah, ker so priveditelji pogrešnega naziranja, da se s tem izognejo oblastni taksi. Oblastni odbor je tudi v tem pogledu storil potrebne korake, da ples omeji na minimum, če ga že ne more popolnoma zatreti. Pri uvedbi te takse je imel oblastni odbor pred očmi težke kvarne posledice, ki jih plesi povzročajo v gmotnem, zdravstvenem kakor tudi moralnem oziru. S plesom je navadno združeno čezmerno popivanje in veseljačenje, plesi v tesnem, s dimom in alkoholom prepojenem ozračju zdravju škodljivi, ples daje dalje neizbežno priliko prekomernemu zapravljanju težko prislužnega denarja.

Končno so plesi velikokrat tudi torišče in povod najrazličnejšim npravnstvenim zablodam, ki pravtako kakor pijančevanje uničujejo organizem slovenskega naroda.

Obiskovalci nočnih lokalov so plačali na posebni taksi do 30. septembra 125.687.75 dinarjev. Uvedba davščine na nočni obisk javnih okrepčevališč in zabavišč ni zasledovala fiskalnih ciljev; hotela je le prepričati čezmerno ponočevanje.

Gledališka taksa je donesla 62.818.75 dinarjev. Tu ni še vpoštevan donos te takse v septembru, ker še ni izvršen obračun. Donos gledališke takse je zato nizek, ker je uprava narodnega gledališča dajala večina ljudske, delavske in dijaške predstave, ki so po 3. tozadnevne uredbe takse proste. Ker so pa stroški za vzdrževanja in popravo gledališča (poslopja) ogromni, oblastni odbor pa stoji na stališču, da prispevajo k tem stroškom pred vsem tisti, ki od gledališča uživa korist in zabavo, je oblastni odbor sklenil, da se bo v sezoni 1928-29 pobirala oblastna taksa od vseh predstav v gledališču, znižana pa bo taksa za posamezne sedeže.

Končno naj omenim še kinematografsko takso, ki izkazuje do 30. septembra 302.130.90 Din donosa. Ta taksa, ki je znašala po obl. uredbi 50% drž. takse ali 10 odstot. od vrednosti vstopnic, je bila s členom 105. odstavek VIII. finančnega zakona za l. 1928-29, znižana na 6% od vrednosti vstopnic. Ker je pa glavna sezona v kinematografih v jesenskem in zimskem času, moremo pričakovati, da bomo z dohodki na tej taksi v oktobru, novembru in decembru dosegli v proračunu preliminirano vsoto.

25% doklada na posebno pridobitino, to je davke od podjetij, ki so zavezana javnemu polaganju računov, je dala dosedaj šele 320 tisoč Din, a bo po vsej priliki preliminirani znesek 2.000.000 Din dosežen. Doklada se pobira letos prvič in zato še ni finančna uprava predkazala nobenih akontacij.

Z dosedanjim dotokom oblastnih dohodkov moremo biti zadovoljni. Tu moram poveljno omeniti organe mestnega dohodarstvenega urada in finančne kontrole.

Organom mestnega dohodarstvenega urada gre pa predvsem zaslug, da smo izsledili nekaj notoričnih tihotapeev z alkoholnimi piščankami in da se je vrste tihotapstvo vsaj deloma zatrla odtodno omejilo. Tihotapstvo moramo skušati z vsemi sredstvi pobiti, ker

s tem bomo koristili realni trgovini. V ta namen je stopil obl. odbor v stik s sosednjimi oblastmi in se je vršila tudi skupna konferenca zastopnikov ljubljanske, mariborske, zagrebške, primorsko-krajske in osiješke oblasti. Do skupnega ukrepa proti tihotapeem pa ni prišlo, ker ni dala zagrebška oblast nobenega odgovora. Z mariborsko oblastjo pa bo dosežen popoln sporazum.

Ves oblastni denar je obrestonosno naložen pri Kranjski hranilnici, v poštni hranilnici je le toliko gotovine, kolikor je potrebna za tekoče izdatke. Vsa izplačila se vrše hitro in v redu; dosedaj ni bilo v tem pogledu slišati še nikake pritožbe.

Predsednik dr. Natlačen je nato še izčrpano pojasnil poslovanje oblastne finančne uprave ter obl. računovodstva in biagajne ter nato prešel na poročilo o

Kranjskih deželnih elektrarnah

v l. 1927. in 1928. Last Kranjskih deželnih elektrarn so: centrala Završnica v Žirovnicah, elektrarna v Bohinju in Zagradcu. V njeni upravi se nahaja centrala v Zireh.

Elektrarna Završnica ima dva agregata po 1500 KS, od katerih je vedno le eden v obratu. Vodne razmere so ugodne. Vodna množina je zelo stalna, pada le v času velike suše in pozimi en mesec. Takrat ne more kriti potrebe na toku, zato se misli na postavitev kalorične rezerve. Daljnovodi visoke napetosti so dolgi 95 km. V zadnjem času so se izvršila sledeča dela: Od novembra do aprila se je zgradil 10 km dolgi daljnovod iz Blede do Bohinjske Bele z odcepom v Ribno. Na tem daljnovodu je 150 konzumentov. Letos od julija do septembra se je zgradil 10.6 km dolgi daljnovod iz Radovljice v Kroko in 6.7 km iz Hrušice na Dovje. Koncem avgusta je pričela obratovati z električnim tokom iz Završnice Kroparska zadruga. Omežje se je letos povečalo za 40% v primeri s stanjem ob prevzemu elektrarne. Stalno se izboljšujejo in združujejo obstoječe naprave. Za čas največjega pomanjkanja vode se je našel izhod z rezervo v kalorični centrali Jugočeške.

Elektrarno v Bohinju je zgradil avstrijski vojaški erar med vojno. Ker ni bila mišljena na stalno obratovanje, je bila zgrajena iz lesa. Turbina je zelo obrabljena. Ta elektrarna oskrbuje s tokom Bohinj. Letni dohodek 250 tisoč Din zadoščajo komaj za kritje režije in vzdrževanja. V slučaju večjih popravil je elektrarna skozi nekaj let obsojena na pasivnost. Potreba bi bilo proučiti možnost zgraditve nove, večje, moderne centrale v bližini sedanje, ki bi mogla kasneje obratovati skupno z Završnico in bi tej ne bila potrebna kalorična rezerva. Bohinjska elektrarna bi prevzela osnovno obtežo skupnega omrežja, Završnica pa bi krila le potrebo preko delazmožnosti bohinjske elektrarne.

Elektrarno v Zagradcu je oblastni odbor prevzel 15. junija 1927. Elektrarna je v desolatnem stanju. Kupna cena je bila 1 milijon dinarjev. Za vzdrževanje in zboljšanje naprav pa se je porabilo doslej že nad 600.000 Din brez vpoštevanja lastnih dohodkov. Vsi stroji in naprave ne funkcionirajo brezhibno. Daljnovod je dolg 40 km. Letos se je zgradilo 9 km novega daljnovoda. Izvršilo se je polno zboljšanje. Elektrarna bo še dolgo obsojena k pasivnosti. Večjega priključka ne prenese, manjši pa ne prinaša potrebnih dohodkov. Na to elektrarno se je nameravala priključiti Litija. Ker bi bile potrebne prevelike vsote in bi bila rentabilneta problematična, bo treba najti za Litijo drugo, ugodnejšo rešitev. Vse investicije za zboljšanje elektrarne ter povečave omrežij se ne izvršujejo z ozirom na dobičkonost investicij, marveč le v svrhu gospodarskega dviga prizadetih krajev.

Elektrarna v Zireh je po delih za zopetno vzpostavitev obrata letos v maju pričela obratovati. Za njo se je izdalo doslej 2.000.000 Din. S stavbno tvrdko »Obnova« pa še računi niso sklenjeni, tako da bodo skupni stroški za vzpostavitev dela znašali 2.700.000 Din. Prejšnji upniki ne bodo svojih zahtev uveljavljali, dokler ne bodo izplačala dosedanja posojila, ki so potrebna za vzpostavitev obrata. Stari dolg znaša namreč 9.500.000 Din. Vodne razmere niso ugodne. Polni obrat je mogoč le približno 7 mesecev na leto. Ako bi bili izgledi na odjem ugodnejši, bi se postavila kalorična rezerva. Gmotni izgledi za elektrarno niso baš ugodni.

S tem je predsednik končal poročilo. Do-

Peter Panter:

Kako nastanejo luknje v siru

Ako so povabljeni zvečer gostije na večerjo, tedaj dobe otroci jesti prej. Ni treba, da bi slišali otroci vse, kar govore odrasli, pa tudi ne spodobi se, in pa ceneje je. Dobe naložene kruhke, mati poskuša malo pri njih, očeta pa še ni pri mizi.

»Mama, Sonja je rekla, da že zna kaditi! — pa saj ne zna res kaditi!« — »Ne govori pri jedi!« — Molk. — »Mama, Toby me ves čas suva pod mizo!« — »Mama, poglej, tu so pa luknje v siru!« — Dva otroška glasova istočasno: »Toby je pa res neumen! V siru so vendar vedno luknje!« — Jovak otroški glas: »No da — toda zakaj? Mama! Kako nastanejo luknje v siru?« — »Ne govori pri jedi!« — »Toda jaz bi rad vedel, kako nastanejo luknje v siru!« — Mama: »Luknje... torej v siru so vedno luknje, to imajo deklice prav... sir ima pač vedno luknje.« — »Mama, toda ta sir tu nima lukenj! Zakaj ta nima lukenj? Zakaj ima ta luknje?« — »Sedaj molči in jej. Ze stokrat sem ti rekla, da ne govori pri jedi! Jej!« — »Brrrrr —! Jaz bi rad vedel, kako nastanejo luknje... au, ne svaj me...!« Kričanje. Oče vstopi.

— »Kaj pa je tu? Dober večer. Oh, mali

dal je: »Mislim, da je delo tako, da lahko oblastni odbor stopi pred skupščino in pred javni sodni stol naroda.« Skupščina večina je z burnim ploskanjem vzela predsednikovo poročilo na znanje.

Novi predlogi.

Nadalje je predsednik prečital predloge, ki jih stavlja oblastni odbor oblastni skupščini. Prvi predlog se tiče uredbe o službenem razmerju oblastnih estarjev in mostnarjev, nadalje požarno-policijskega reda in gasilstva, preustreža okrajnih zastopov in odborov, okrajnih babie in okrajnih blagajn. Nadalje je predlagal odbor skupščini, da se občina Struge izloči iz območja cestnega okraja Ribnica in se priključi cestnemu okraju v Velikih Laščah. Nadalje je prišla oblastnemu odboru pritožba bivšega, sedaj vpkojenega uradnika pri agrarnih operacijah dr. Franca Spiller-Muysa. Oblastni odbor predlaga, da se pritožba zavrne, ne da bi se skupščina spuščala v razpravo, ker je oblastni odbor že pred vložitvijo pritožbe nakazal zahtevane prejemke za julij in avgust, izplačilo pa se je zakasnilo radi nakazovanja in radi nove prošnje pritožitelja.

Poslanec Novak in tovariši so vložili na velikega župana interpelacijo, v kateri prosijo, da bi se uvedlo enotno postopanje glede tega, kdaj se smatra z nakupom pridobljena žival za domačo, ker se je dozdej za to zadevo uporabljal različni rok. Predsednik dr. Natlačen je to interpelacijo izročil zastopniku velikega župana.

Nezaslišana žalitev skupščine

Po tem poročilu dela, rednega, pozitivnega in za narod koristnega dela, pa ni čutila opozicija nobene druge potrebe, ko da nastopi s hujskaško politično resolucijo. Iz besedila opozicijskega predloga se jasno vidi, ja ni šlo opoziciji za obsodbo žalosnega dejanja v belgrajski skupščini, temveč v prvi in edini vrsti le za nesramno politično izkoriščanje smrti hrvatskih poslancev. Ljubljanska oblastna skupščina, ki je ravnakor dokazala, da je skupščina dela, pač ni mogla storiti drugega ko da tak hujskaški predlog odkloni. Ponižala bi se, če bi postopala drugače.

Ze celo pa ni mogla storiti drugače po nezaslišani žalitvi skupščine, ki jo je zagrešil obl. posl. Zupančič. Podtikati slovenskim možem, da odbravajo umor, podtikati visoki slovenski korporaciji, ki reprezentira pošteni slovenski narod, da se solidarizira z belgrajskimi Puniši Račići, je v resnici drznost, ki jo mora z ogorčenjem zavrniti ves slovenski narod. Večina oblastne skupščine je tudi dala na žalitev odgovor, ki je za takšno žalitev primeren. Odgovor je bil takšen, kakor ga more dati le v dno duše razžaljen poštenjak, a obenem dostojen. Se bo zvenel ta odgovor gospodom od opozicije v ušesih in naj si ne domišljujejo, da ne bodo za žalitev morali odgovarjati tudi pred narodom.

Energično pa moramo zavrniti tudi dr. Pucov očitek, da je bil poslovnik kršen, ker ni dal predsednik prečitati hujskaške resolucije. Tu moramo dr. Puca zavrniti na podlagi poročila iz njegovega »Slov. Naroda«. Ta namreč priznava, da je dr. Natlačen navedel kratko vsebino predloga in obenem citiral tudi poslovnik, ki jasno pravi, da se predlogi prečitajo v celoti le, če skupščina to zahteva. Zahteva opozicije pa še dolgo ni zahteva skupščine. Je torej le v silu opozicije, če je tudi v tej stvari blamaža na njeni strani.

Končno pa moramo še konstatirati, da ni rabil posl. Zupančič besed: »Še nočete čitati predloga.« temveč je dejal: »ker nočete čitati predloga.«, kar je velikanska razlika. Vsaka druga trditev je le falzifikat resnice.

Razžalitev je bila izrečena in na njo odgovor ne izostane tudi pred narodom.

Z vsem poudarkom pa tudi rečemo: oblastna skupščina je skupščina dela, ne pa hujskaštva. To si naj opozicija zapomni enkrat za vselej.

Nato je predsednik poročal: »Poslanci dr. Puc, inž. Zupančič, Sitar in tovariši so vložili predlog glede umora poslancev 20. junija v narodni skupščini, ki ga odkazujem odseku.« (Poslanec Zupančič: »Citajte predlog!«) »Predloga ne bom čital, kakor tudi nisem čital prejšnjega predloga.« (Poslanec SDS in SKS kličejo: »Citajte predlog!«) »To ni stvar oblastne skupščine. Sami pravite, da je oblastna

skupščina gospodarska korporacija.« Poslanec Zupančič vstane: »Konstatiram, da je predsednik vedoma kršil poslovnik s tem, da ni prečital predloga, kljub temu da sem ga pravčasno opozoril. Ker ga noče prečitati, smatramo, da se večina s tem solidarizira z belgrajskimi Puniši Račići!«

Ob teh besedah poslanca Zupančiča je nastalo med poslanci večina viharno ogorčenje. Odločno so vstali in zahtevali, da poslanec Zupančič takoj prekliče kruto in težko žalitev tako skupščine kakor njenega predsednika. Poslanci dr. Adlešič, Breclj, Mazovec, Milavec, Gostinčar ogorčeno zahtevajo, da se varuje dostojnost skupščine in da se ne žalijo poslanci večine in skupščinski predsednik na način, ki nikakor ne spada v visoko skupščino. Poslanci večine kličejo: »Za morilce nas imajo! Med najgrše ljudi nas pristihejajo! Naše poštenje sramotijo! Odločno si prepovedujemo, da bi se norčevali in nas obdolževali umorov. Nismo vaše sorte! Nimamo Trbovelj na vesti! Poslanci opozicije ugovarjajo. Najglasnejši so poslanci Bukovec, Zupančič in Lončar, inž. Zupančič kriči: »Nisem tako govoril! Besede zavijate! Govoril sem pogojno! Ni res, ni res!«

V zbornici nastane silen nemir, hrup in trušč. Poslanci večine kličejo: »Ne dopustimo, da se seja nadaljuje, dokler ne prekliče nizkotne žalitve. Ven s takim poslancem! Takih žalitev ne prenesemo!« Predsednik je ves ta čas neprestano zvonil in skušal pomirjevalno vplivati. Poslanci večine vedno odločnejše vztrajajo na tem, da se žalitev prekliče. Po daljšem zvonjenju se je predsedniku posrečilo umiriti zbornico. Spregovoril je: »Prekinjam sejo za deset minut, ker se je skupščina žalila na zelo težek in vsega obžalovanja vreden način.« (Inž. Zupančič: »Ni res, ni res!«)

Dalje so poslanci Kopal in tovariši vložili predlog glede elektrifikacije Dolenske. S tem je dneveni red današnje seje izčrpan. Prihodnja seja bo v petek ob 9 dopoldne. Na dnevnem redu je poročilo predsedstva in odseka za uredbe. Ob četrta na 1 je predsednik zaključil sejo.

Kljub temu, da je predsednik prekinil sejo, se zbornica ni pomirila, ampak so se prepri se par minut nadaljevali. Poslanci večine so nato odšli v klubske prostore, kamor je predsednik pozval stenografa, da se ponovno ugotovijo besede.

Posl. Zupančič izključen za osem dni.

Po odmoru je predsednik zopet otvoril sejo ter dejal: »Ugotavljam, da je poslanec g. Zupančič zagrešil zelo težek, rekel bi, skrajno težek prestopke zoper skupščinski poslovnik, da se je namreč pregrešil zoper parlamentarno dostojnost in kruto žalil to skupščino, odonosno veliko večino te skupščine in njenega predsednika s tem, da je izrekel v tej skupščini obdolžitev, da se večina solidarizira z belgrajskimi Puniši Račići. (Poslanec Zupančič: »Ni res, ni res!«) Ogorčenje na desnici. Poslanci večine kličejo: »Res je, vsi smo slišali!« Mazovec: »Škandal, da se upa tajiti!« Z ozirom na izredno težo te žalitve, s katero je žalil to skupščino in predsednika, predlagam, da se izključi od sej za osem dni.« (Zivahno odobravanje in ploskanje na desnici.)

Poslanca Zupančič in Puc se javita k besedi. Predsednik: »O tem ni debate!« Poslanec Puc: »V poslovniku ni nikjer rečeno, da o taki stvari ni debate!« Predsednik: »Debate ne bom dopustil!« Poslanec dr. Puc: »Po tem je to kršenje poslovnika. Na ta način nas lahko vse pomečete iz skupščine brez obrambe, kadar hočete.« Poslanec večine kličejo Zupančiču: »Prekličite, prekličite! Ne nadaljujemo seje, dokler ne prekličete žalitve!« V skupščini nastane znova nemir, tako da ni mogoče razumeti niti besedice.

Ko se je hrup polegel, predsednik nadaljuje: »Odrejam glasovanje. Poslanci, ki ste za izključenje, izvolite obsedeti. Kdor je proti temu naj vstane.« (Ugovori na levici.) Puc: »Gospodje, ne smemo se prenglati...« (Mazovec: »Mi se ne bomo, vi ste se pa.«) Nastane nov prepir. Klici pri večini: »Glasujmo!« Večina poslancev obsedi, levica pa vstane in poslanec dr. Puc vzklikne: »Če se tako krši poslovnik, potem ne sodelujemo«, nakar so pričeli poslanci opozicije, psujoč večino, odhajati. V dvorani je ostal samo socialist Sitar. Predsednik: »Ugotavljam, da je predlog sprejel. Predlog poslancev Puca, Sitarja, Zupančiča in tovarišev glede umora 20. junija odkazujem odseku za prošnje in pritožbe.«

je zopet poreden!« — »Nisem poreden! Samo rad bi vedel, kako nastanejo luknje v siru. Ta sir tu ima luknje, ta jih pa nima!« — Oče: »No, raditega ti ni treba tako kričati! Mama ti bo to razložila.« — Mama: »Sedaj mu pa dajej še ti potuho! Naj je in naj ne govori vedno pri jedi!« — Oče: »Ako otrok kaj vpraša, mu to končno lahko razložimo! Tako se meni zdi.« — Mama: »Ako se mi bo zdelo potrebno, mu bom že razložila. Sedaj pa jej!« — »Mama, kako nastanejo luknje v siru? Očka, kako nastanejo luknje v siru?« — »Torej sedaj hitro pojej, potem moramo pogrnti mizo za večerjo!« — »Očka, toda rad bi vedel, kako nastanejo luknje v siru!« — Oče: »Torej, luknje nastanejo, ko delajo sir; sir delajo iz masla in mleka, vse to mešajo in postane moko; v Švici delajo to prav lepo — ko boš velik, boš šel enkrat z menoj v Švico, tam so tako velike gore, tam je na gorah večer sneg, to je zelo lepo, kaj ne?« — »Da; toda, očka, kako pa nastanejo luknje v siru!« — »Saj sem ti pravkar razložil; luknje nastanejo, kadar pripravljajo sir, kadar ga delajo.« — »Da, ampak — kako pa pridejo v sir, luknje?« — »Otrok, ne muči me sedaj s svojimi luknjami, temveč pojdi spat! Pojdi! Pozno je!« — »Ne, očka, ne še! Razložil mi prej, kako nastanejo luknje v siru...« — Bum. Zaušnica. Nepopisno kričanje. Zvonec pozvoni.

Stric Adolf. »Dober večer! Dober večer, Margot! No, kako je? Kaj delajo otroci? Toby;

kaj pa tako kričiš?« — »Rad bi vedel...« — »Tiho!« — »Rad bi vedel...« — »Spravi otroka v posteljo in pusti me s temi neumnostmi pri miru! Pojdi, Adolf, greva sedaj v salon; tu bodo pripravljali mizo!« — Stric Adolf: »Lahko no! Lahko noč, kričati! No, nehaj vendar! Kaj pa hoče?« — »Margot ga ne more pomiriti — rad bi vedel, kako nastanejo luknje v siru, a ona mu tega ni razložila.« — »Si mu ti razložil?« — »Seveda sem mu razložil.« — »No, povej, ali veš, kako nastanejo luknje?« — »No, to je pa smešno vprašanje! Seveda vem, kako nastanejo luknje v siru! Nastanejo, ko delajo sir, radi vlage — to je vendar popolnoma enostavno!« — »No, moj ljubi — to si res lepo razložil otroku! To vendar ni nikaka razlaga! Ako bi meni tako povedal, bi te tudi še dalje spraševal.« — »No, ne zameri — ti si pa res smešen! Ali mi znaš ti razložiti, kako nastanejo luknje v siru?« — »Hvala Bogu, znam.« — »Torej, prosim.« — »Torej luknje v siru nastanejo zaradi tako zvanega kazeina, ki se nahaja v siru.« — »To so čenče.« — »To niso čenče.« — »To so pač čenče; zakaj s kazeinom nima to ničesar opraviti — Dober večer, Marta, dober večer, Oskar — prosim, sedite! Kako je?« — ... sploh ničesar opraviti!«

»Kaj se pa vidva pripravata?« — »Herman trdi, da nastanejo luknje v siru radi vlage; njegov sinček je hotel to vedeti, a oče ni nič bolj pameten kot sinček.« — »Kako moreš reči

Kaj je novega

Koledar

Torek, 23. oktobra. Klotilda, Severin, Teodor. — Solnce stopi v znamenje škorpiljona.

Zgodovinski dnevi

23. oktobra: 1269 je umrl Ulrik III., zadnji potomec vojvodske rodbine Sponheim-Ortenburške. — 1688 je umrl francoski lingvist Charles Du Fresnois. — 1912 so Srbi premagali turško armado pri Kumanovem. — 1801 se je rodil komponist Albert Lortzing. — 1876 je v Berlinu umrl Franc Bopp, ustvaritelj primerjalnega jezikoslovja. — 1872 je umrl francoski pisatelj Theophile Gautier. — 1914 je umrl bivši mehiški predsednik Porfirio Diaz. — 1812 so zadnje Napoleonove čete zapustile Moskvo.

Osebnosti

† župnik Matej Štraki

S svojo preseljitvijo v večnost duh svetnik in župnik Sv. Petra pri Mariboru Matej Štraki, ki je sicer s svojo veselo naravo širil samo veselje, kamorkoli je prišel, ni razžalostil samo svoje župnije, ki ji je bil skrben, goreč, pobožen, visoko izobražen dušni pastir in tamkajšnjim šolskim sestram moder duhovni voditelj in radodaren dobrotnik, ampak široko javnost, ki ji je bil znan kot neutruden, požrtvovalen, nesebičen, za vsak pravi napredek navdušen delavec. Rojen pri Sv. Križu na Murskem polju 1. sept. 1866 je bil po dokončanih študijah v Mariboru kratek čas kaplan pri Sv. Petru v Gornji Radgoni, dve leti pri Sv. Ilju v Slov. goricah, 10 let v Mariboru kot korni vikar, koralist in računski revident ter skoro 25 let župnik pri Sv. Petru blizu Maribora. Kot dober pevec in koralist je pospeševal pravilno cerkveno petje ter izdal po vrsti razne obredne pevske knjige, kakor Responsorije, Obrednik za organiste, Sv. opravila za mrtve, Obred za teoforične procesije. O svoji podružnici »Devica Marija na Gori« je spisal lepo zgodovinsko spominsko knjigo. Kot marljiv zgodovinar se je pokazal s svojimi članki v Voditelju v bogoslovnih vedah (letnika XIII. in XIV.): »Cerkveno življenje v novem delu sedanje lavantinske škofije v letih 1828.—1843.«, kjer je opisal verski prepoved po jozefinizmu v onem delu lavantinske škofije, ki je bil do l. 1859. pod graško škofijo, od katere ga je odcepil šele škof A. M. Slomšek — članki, ki so razpršili še v najnovejšem času tuintam izrečeno napačno domnevo, radi česar bi zaslužili, da bi se vsaj v posnetkih ponatisnili. — Izven strogo cerkvenega delokroga najdemo prerano umrlega pri delu na različnih poljih. Bil je soustanovitelj bralnega društva v St. Ilju v Slov. goricah in pri Sv. Petru pri Mariboru, Posojilnice in hranilnice pri Sv. Petru pri Mariboru, odbornik Katol. tiskovnega društva v Mariboru, nekaj časa ravnatelj tiskarne sv. Cirila, upravitelj v Mariboru izhajajočih katoliških političnih listov in Voditelja v bogoslovnih vedah, odbornik Družbe duhovnikov, odbornik in častni občan občine Sv. Petra, ud okrajnega zastopa mariborskega, podpredsednik mariborske podružnice Kmetijske družbe za Slovenijo itd. Poleg takega vsestranskega dela in zanimanja za

splošni javni blagor pa je našel rajni še časa dovolj za čitanje raznih teoloških del, od katerih si je naročal obširne zbirke, tako da je zapustil bogato bogoslovno knjižnico. Zato so bile njegove propovedi globoko premišljene in skrbno sestavljene — nastale pri pisalnem pultu in na klečalniku v zakristiji pred tabernakljem. — Pogreb g. župnika Štraka bo v sredo ob 10. dopoldne.

50 letni jubilej

Preteklo nedeljo je v Novem mestu obhajal p. Alfonz Furlan 50letni jubilej redovnega življenja. Z njim ga je obhajal tudi 81-letni starček brat Silvester Hlede. Cerkvene slovesnosti slovesnih obljub so se vršile v cerkvi oo. frančiškanov od 7 do 9 dopoldne. Lep nagovor na jubilaanta je imel g. p. provincijal, sv. maša pa je služil jubilaant p. Alfonz. Izrednega slavlja so se udeležili tudi zastopniki mariborskega, kamniškega in ljubljanskega samostana in samostana na Brezjah. Slovesnosti se je udeležilo tudi mnogobrojno občinstvo, da pokaže zlasti jubilaantu p. Alfonzu svojo hvaležnost, ker ga pozna ne samo kot vnetega redovnika, gorečega spovednika, kot moža molitve, ampak tudi kot vnetega raziskovalca zgodovine novomeškega frančiškanskega samostana in frančiškanske cerkve, kot nabožnega in zgodovinskega pisatelja, ki je obelodanil nebroj spisov v »Cvetju«, »Pečkem Prijatelju« in »Dolenjskih Novicah«. P. Alfonz je deloval v številnih frančiškanskih samostanih, tako v Gorici, na Trsatu, Brezicah, Pazinu itd. 15 let je bil magister novincev. Na stara leta deluje tiho in skromno v Novem mestu. Za svoja leta — rojen je bil v Gočah v vinorodni vipavski dolini l. 1856. — je še čvrst in duševno čil. Tudi drugi jubilaant brat Silvester Hlede preživlja leta svoje starosti v novomeškem samostanu kot skromen samostanski krojač še vedno zdrav in čvrst. Obema jubilaantom kličemo tudi mi: Na mnoga leta!

★ Jubilej zaslužnega moža. Gospod Valentin Gostič, posestnik in krojaški mojster v Lukovici je izpolnil danes 70. leto svoje starosti. Ves čas svojega življenja je bil zvest pristaš SLS. Že nad 30 let je cerkveni ključar pri farni cerkvi na Brodu, nad 40 let pa član galskega društva v Lukovici, za kar je prejel lansko leto srebrno kolajno za državljanske zasluge. Bil je večletni občinski odbornik ter je pri vsakokratnih volitvah varuh skrinjice SLS. Dalje je naročnik »Dopoljuba« ves čas njegovega obstoja. G. Gostič je med župljani zelo priljubljen, posebno radi svojega mirnega značaja.

★ Iz sodne službe. V pokoj je stopil višji sodni svetnik gosp. Franc Stergar v Mariboru.

★ Diplomski izpit na Višji pedagoški šoli v Belgradu so napravili sledeči slušatelji Slovenci: Ljubomir Gorup, str. učitelj v Slovenski Bistrici iz 4. skupine, Josip Stancar, str. učitelj v Ljutomeru iz 4. skupine, Simon Dobernik, str. učitelj v Dolnji Lendavi, iz 2. skupine, Edgar Vončina, str. učit. v Trbovljah iz 4. skupine, Vida Pogačnik, str. učit. v Ljutomeru iz 2. skupine, Mara Zeleznov, str. učit. v Trzinu iz 2. skupine, Ivan Zeleznov, str. učit. v Trzinu iz 2. skupine, ter šolski sestri Irena Verce in s. Donatila. Ker je ministrski svet odobril sprejem v Višji tečaj pedagoške šole 25 učiteljem s polovičnimi prejemki, se bo prijavilo tudi nekaj Slovencev za nadaljnji študij, posebno, ako jih bosta

oblastna odbora v Mariboru in v Ljubljani pri tem materialno podprla s primernimi stipendijami. Absolventi Višjega tečaja bodo po dveh letih usposobljeni prvenstveno za profesorje učiteljskih, ravnatelje meščanskih šol, odnosno za oblastne šolske nadzornike.

★ Poročil se je večeraj v frančiškanski cerkvi v Ljubljani Aci Skofic, posestnika in lesnega trgovca siri z Vrhpolja, z gđ. Frančko Šmerc, doma istotam. — Na Brezjah sta se poročila g. Ivan Levstek, trgovec na Rakeku in gđ. Nada Picelj iz Kočevja.

★ V naše državljanstvo so sprejeti: Filip Podgornik, učitelj iz Dramelj; Ljudmila Herman, trgovka iz Kaplje, Friderik Kifer, trgovec iz Sv. Lovrenca in Marija Petrič, učiteljica iz Slivnice.

Ostale vesti

★ Razpis župnij. Z objavo v »Škofijskem listu« so razpisane župnije: Spodnji log v kočevski dekaniji, St. Jakob ob Savi v dekaniji ljubljanske okolice, St. Jurje pri Smarju v smarijski dekaniji in Tržič v kranjski dekaniji. Rok za vlaganje prošelj se zaključuje dne 5. novembra 1928.

★ Jugoslovanska strokovna zveza v Ljubljani se je preselila v svoje nove prostore v palači Delavske zbornice na Miklošičevi cesti. Depisi na JSZ naj se naslavlajo sledeče:

Jugoslovanska strokovna zveza, palača Delavske zbornice, Miklošičeva cesta, Ljubljana. Isti naslov velja tudi za vse druge naše delavske organizacije kakor tudi za uredništvo »Delavske Pravice« in L. delavsko hranilnico in posojilnico. Telefonska številca 2265.

★ Mornariška strojna šola. Prihodnje leto se bo otvorila oktobra meseca na Bakru mornariška strojna šola. Šola bo imela štiri razrede, od katerih bo prvi pripravni, ostali trije pa tehniški. V šolo se bodo sprejemali učenci s tremi razredi gimnazije ali kake druge srednje šole. Po končani strojni šoli bodo gojenici popolnoma izenačeni z onimi, ki položijo maturo na mornariški akademiji v Bakru. Prvo leto bo sprejetih v prvi razred 25 gojencev.

★ Podporno društvo organistov in pevovodij v Ljubljani ima svoj redni občni zbor v sredo 24. okt. t. l. Dopoldne ob 10 bo v stolnici sv. maša, nato se bo vršil občni zbor v »Rokodelskem domu«, Komenskega ul. 12.

Original Baerberi

Trenchcoats plašče za dame in gospode
Drago Schwab, Ljubljana

Podrobnosti o umoru pri Jesenicah

V soboto in v nedeljo so jeseniški orožniki s pomočjo ljubljanske policije raziskovali podrobnosti o zahrbitnem politič. umoru, ki se je izvršil v noči od petka dne 19. okt. na soboto dne 20. oktobra med Jesenicami in Hrušici nad 21 letnim akademikom Cirilom Hristovičem.

Umorjenega Hristoviča je našel v soboto po 4. uri zjutraj finančni pripravnik Josip Terpin, ki je šel zjutraj z Jesenic proti Hrušici v službo na državno mejo. Truplo je bilo ob cesti in že takoj se je videlo, da umor ni bil izvršen tam, kjer je truplo ležalo. So sledi se je namreč videlo, da je morilec nalašč prenesel truplo k cesti. Hkrati s Terpinom je naletel na truplo tudi železničar Matevž Slivnik, ki je šel s Hrušice na Jesenice v službo. Bilo je tedaj še zelo temno, Slivnik pa je imel s seboj železničarsko svetiljko, ob kateri luči sta si mogla oba, Terpin in Slivnik, ogledati mrtveca. Terpin se je nato vrnil na Jesenice ter o zločinu obvestil orožnike.

Pri umorjenem Hristoviču so našli poleg 663 Din denarja še dijaško izkaznico, izdano od belgrajske pravne fakultete in glasečo se na ime Ciril H. Hristovič, rojen 27. IV. 1907 v Podovištu v bregalniški oblasti, slušatelj pravne fakultete v Belgradu. Hristovič je imel potrjen tudi tretji semester študij od 8. III. do 1. X. 1928. Dalje so našli pri Hristoviču zglasilne prijave pri belgrajski fakulteti, objavljene za znižano vožnjo po državnih železnicah, izdano od pravne fakultete, dalje doplačilni vožni listek na progji Ljubljana—Jesenice za polovično vožnjo v II. razredu brzovlaka in izdano dne 19. oktobra ter končno še neko vizitko »Thedy Kijanov, princip de Sculptur, Trappe 1, Jupiterc, Vinogradska 60, Džaskovičeva 50/III. Morda bo ravno ta vizitka pojasnila pravega morilca Hristoviča. Našli so pri njem še jedilni list neke belgrajske gostilne, kjer je Hristovič najbrž jedel.

PULOVERJI

jumper obleke, telovniki, jopice ter priznana najboljše nogavice in rokavice v velikanski izbiri
P. Magdič - Ljubljana

NAJBOLJ UGODNO
nudi jesenska in zimska oblačila
J. MAČEK
specialna konfekcija za gospode in deco
Aleksandrova cesta 12

kaj takega? Ako trdiš, da nastanejo luknje v siru vsled kazeina... — »Dober večer, Margot! Kaj ti je, ali si jokala?« — »Oh ne. Le malo nervozna sem — otroci — nikar ne poslušaj, mali vpije tam v sobi, ne more zaspati!« — Stric Adolf: »Slabo razloženi sir mu leži v želodcu.« — Oče: »No, prosim te lepo, Oskar! Študiral si, državni pravdnik si, pa povej ti, ali je nastanek lukenj v siru v kaki zvezi z kazeinom?« — Oskar: »Ne. Sir v luknjah... hočem reči: luknje v siru nastanejo radi nastanejo torej, ker se sir pri vrenju preveč razširi.« — Zaničljiv smeih junakov, očeta in Adolfa, ki sta se nenadoma združila! »Sir se razširi! Si slišal! Haha...«

Vstopijo: stric Sigismund, teta Jenny, dr. Guggenheimer in direktor Flackeland. Na vse strani »Dober večer! Dober večer!« — Kako je? Nobenega sledu... Pravkar se zabavamo... Res smešno... Si jokala?... Prosim, sedite... Luknje v siru... Torej prosim, pa razložiti ti! Stric Sigismund: »Torej — luknje v siru nastanejo, ker se sir pri vrenju skrči.« — Narasčajoč nemir, ropot, nato velik izbruh dobro zasedenega orkestra: »Haha! Radi mraza! Si že kdaj jedel mrzel sir? No, veste, ta pa je predebela... Dobro, da ne delate sira! Radi mraza! Haha!« — Stric Sigismund užaljen stopi vstran.

Dr. Guggenheimer: »Preden moremo vprašanje razrešiti, moramo vedeti, za kakšen sir prav za prav gre. To je namreč važno!« — Mati: »Za ementalca! Včeraj smo ga kupili — Marta, sedaj kupujem vedno pri Dancelu, z Miševskim nisem več tako zadovoljna, parkrat

nam je dal rozine, ki so bile popolnoma... — Dr. Guggenheimer: »Torej, če gre za ementalca, je stvar prav enostavna. Ementalec ima luknje, ker je to trdi sir. Vsi trdi siri imajo namreč luknje.«

Starogrški zbor: »To ni nikaka razlaga! To ni razlaga!« — Oskar: »To se pravi predpostavljati trditev! To ni nikak dokaz! Torej, prosim!«

Direktor Flackeland: »Gospoda, tu mora poseči vmes mož praktičnega življenja — gospodje so večinoma akademično izobraženi. (Nihče ne ugovarja.) Torej... luknje v siru so produkti vrenja. Da. Sir vre... vre, torej baš zato... ker sir... — Ljudstvo vstaja, vihar izbruhne. »Pah! To vem tudi jaz! S kemijo stvari ni mogoče razložiti! Tega vendar ne moremo reči otroku — produkti vrenja — to je vendar smešno!« — Visok glas: »Ali nimate leksikona?«

Napad na knjižno omaro. Tu je!
Renta — Robot — Salo — Saldo — Sfinga — Sir.

»Mehurast značaj nekaterih sirov izvira radi tvorbe ogljikove kisline iz sladkorja in vsebovane sirotke.« — Vsi, enoglasno: »Vidiš! Kaj sem rekel?« — »Vsebovane sirotke in je — in je... kje je nadaljevanje? Margot, ali si ti izrgala tu eno stran iz leksikona? Kdo pa?... No, to je neznašljano... saj imam... Kdo je bil tu pri omari? Otroci...? Zakaj ne zaklepaš omare? Stokrat sem ti že rekel.« — »No torej, kako je s stvarjo? Vaša razlaga je bila napačna. Moja je pravilna.« — »Vi sta rekli, da se sir ohladi — jaz pa sem trdil,

da se segreje!« — »Pa niste povedali ničesar o ogljikovi kislini, kakor stoji tu notri!« — Kar si rekel, je bila neumnost!« — »Kaj razumeš ti o siru? Komaj razločiš kozji sir od starega holandca!« — »Mogoče sem pojedel v svojem življenju več starega holandca kot ti!« — »Ne pljuvaj, ako govoriš z menoj!« — Vsi govore vprek.

Čulo se je: »Prosim, obnašaj se dostojno, ako si moj gost!... — Ni treba prav nič ukazovati!... — Pri švicarskem siru — da! Pri ementalcu — ne!... — Tu nisi doma, tu so dostojni ljudje!« — »Kje neki?« — »Prekliči! Takoj prekliči! Ne pustim žaliti v svoji hiši svojih gostov! Lahko greš...« — »Z veseljem grem, ne potrebujem tvoje gostoljubnosti...« — »Ali, gospoda! Molčite! Jaz kot trgovec — No, poslušajte vendar...« — »Vseeno mi je, razočarali ste nas in po moji smrti ne prestopite mojega praga...« — »Kar pojdi in me toži! Osel! Prav nič čudnega pri takem očetule!« — »Veni!« — »Osel! Kje je moj klobuk? V taki hiši mora človek paziti na svoje stvari!« — »Se bomo že še videli pri sodniji!« — »Osel!«

Štiri tožbe zaradi razžaljenja časti. Dve popravljeni oporoki. Tri odpovedane hipoteke. Tri tožbe za premečnine: en skupen gledališki abonma, en stol gugalnik, en radijski aparat. Na pozorišču sta ostala žalosten košček ementalca in mal deček, ki je dvigal debeli ročici proti nebu, kličoč: »Mama! Kako nastanejo luknje v siru?«

V soboto popoldne je prispel na Jesenice policijski okrajni nadzornik g. Močnik z detektivom Podobnikom in s policijskim psom. Takoj nato se je vršila obdukcija, ki sta jo izvršila okrajni zdravnik dr. Kogoj in tovarniški zdravnik dr. Schwab v prisotnosti okr. sodnika iz Kranjske gore dr. Kalana. O rezultatih obdukcije smo poročali že v nedeljo. V nedeljo ob petih popoldne so umorjenega Hristoviča pokopali na jeseniškem pokopališču ob veliki udeležbi prebivalstva, ki je umorjenemu tuju zasulo grob s cvetjem.

Natančna policijska preiskava je dognala, da je moral Hristovič odpotovati iz Belgrada v petek zjutraj. Prvotno je nameraval potovati le do Zagreba, pozneje pa si je iz neznanega vzroka premislil, ali pa je kdo nanj vplival, da je nadaljeval vožnjo z brzovlakom še do Ljubljane. Z belgrajskim brzovlakom je prišel v Ljubljano ob 20.49, takoj nato pa je ob 21.01 nadaljeval vožnjo proti Jesenicam in si že v vlaku poprej preskrbel dodatni vožni listek. Vse priče, ki se ga še spominjajo, trdijo soglasno, da je bil Hristovič v družbi z nekim mladeničem, približno njegovih let, črno občešenim, črnih las in oči, srednje postave ter južnega tipa ter se z drugim mladeničem, katerega identiteto so že ugotovili in mu je ime Vojislav Bosković iz Belgrada. Neznani mladenič je tudi dejanski morilec Hristoviča, dočim Bosković pri umoru ni sodeloval, ker je dognano, da je z istim vlakom še prej odpotoval preko meje v Avstrijo. Detektiv Benedičič je namreč vse tri v vlaku vprašal za potne liste, pokazal mu ga je pa samo Bosković, dočim sta mu Hristovič in skrivnostni neznanec dejala, da potujeta samo do Jesenic, naker se detektiv ni brigal več za nju. V obmejni postaji Področci pa so izjavili, da je Boskoviću podoben človek res tam odpotoval preko meje. (Imen potnikov si tam ne zapisujejo.)

Na Jesenice so vsi trije prispeli ob 22. Na peronu sta se Hristovič in neznanec spremeljevalec morala dalj časa zamuditi, kajti nista oddala vožnih listkov vratarju, v kolodvorski restavraciji se ju po opisu tudi nič ne spominjajo, ker je bila restavracija polna potnikov. Nato sta odšla najbrž po državni cesti skozi Jesenice proti Hrušici in Kranjski gori. Šla sta mimo železniškega predora, kjer imajo finančni stražniki stražnico, da jim tiho tapti ne uhajajo skozi predor. Finančni pripravnik Rudolf Bodlaj, ki je imel tedaj službo, je zaslišal zunaj stražnice korake in je stopil ven. Opazil je dva možka, ki sta šla po cesti proti železničarskim hišam, ki so postavljene kakih 100 m nad stražnico. Ker sta šla mimo predora in tudi nista imela s seboj nikake prtljage, se Bodlaj ni zmenil dalje za nju. Neznanca sta šla nato čez hrib Kapovnik in nazaj proti Hrušici. Morda sta hotela od tu na Golico, kjer sta hotela prekoračiti državno mejo. Neki kmet je kmalu po dveh slišal iz gozda nad Hrušico glasen prepri, neki delavec pa nekaj minut čez štiri od tam več zaporednih strelcov — morilec je svoj namen izvršil.

Omenjeni finančni pripravnik Bodlaj je kmalu po štirih zjutraj opazil iti mimo stražnice nekega neznanega možka — morilec se je po končanem umoru vračal proti Jesenicam. Čuvaj v železniški čuvajnici št. 29 je še srečal tega neznanca, ko je šel ob progji.

Po neznančevi sledi je v soboto šel tudi policijski pes, ki je zavoהל sled proti Dovjemu. Toda ob progji je neznančev sled zmedla sled drugega človeka, naker je policijski pes odpovedal.

Policija polaga mnogo upauja nato, kaj bo izpovedal že ugotovljeni Hristovičev sopotnik Bosković, ki je odpotoval v Avstrijo in za katerim je izdana tiralica. Ni izključeno, da bo iz njegove izpovedi in podrobnejše preiskave mogoče ugotoviti pravega morilca.

Štirje požari

V blejski okolici so imeli včeraj zopet požar. Gorelo je v Zagoricih pri Bledu, in sicer je pogorel skedenj posestnika Marolta p. d. pri Cebra. Goreti je začelo ob eni ponoči. Kako je ogenj nastal, še ni pojasnjeno.

V soboto okoli 2 po ponoči je na nepojasnjena način začelo goreti pri posestniku Jožetu Kollona po domače pri Pogačarju. Pogorelo je gospodarsko poslopje in hiša, seno in slama, motor, mlatilnica in slamozrnica; živino so rešili. Na pomoč so prihiteli gasilci iz Hlebc, Radovljice (z motorno brizgalno), Begunj, Mošenj (z motorno) in Breznice. Po večurnem napornem delu se je posrečilo ogenj omejiti. Sreča v nesreči je bila, da ni bilo vetra, ker so bila v nevarnosti sosedna poslopja in cerkev.

V vasi Mostečno pri Makolah je v noči 19. t. m. izbruhnil velik požar. Ob 3 zjutraj je začelo goreti gospodarsko poslopje Antona Kodriča. Vsled močnega vetra se je ogenj tako naglo razširil, da so v par minutah bila v plamenih štiri gospodarska poslopja in ena hiša. Ker so bili spravljene že vsi poljski pridelki, je škoda tem večja. Uničena so poslopja posestnikom Antonu Kodriču, Ivanu Dreo, Mihaelu Stričiču in Julijani Lepej. Rešiti so mogli le živino. Človeških žrtev sicer ni bilo, le domači sin Julijane Lepej, Vincenc, se je močno pekel, ko je reševal živino. Na pomoč je prišla požarna bramba iz Poljčan, ki je s svojo novo moderno motorno brizgalno ogenj v par urah omejila in udušila. Škoda se cení na 250.000 Din. Zavarovano je bilo skupno le za 51.500 Din.

Iz Hoč nam poročajo: V noči od 20. na 21. t. m. je nenadoma izbruhnil požar v gospodarskem poslopju posetnika in mlinarja v Zg. Hočah g. Antona Vešnika. Gospodarsko poslopje je bilo ravno prejšnji dan dogotovljeno; obstoja sum, da je podtaknila ogenj zločinška roka. Na pomoč je prihitela požarna bramba iz Hoč.

Nova smrtna nesreča otroka v Trbovljah

Iz Trbovelj nam javljajo: Ni še teden dni od tega, kar smo poročali, da je padla z zapečka na razbeljeni štedilnik neka osemletna deklica v koloniji »Njiva«. Nov slučaj se je zgodil te dni v koloniji »Fani«. Dve in pol letni sinček rudarja Jerneja Ajdiška se je splazil na zapeček, od tam je padel na štedilnik, kjer je prevrnil nase lonec vrele vode. Na posledica opeklin je v soboto dopoldne umrl.

Usodni tisočak

V petek, 19. t. m., je prišla na pošto v Rušah žena delavca K., hotela menjati bankovce za 1000 dinarjev. Izkazalo pa se je, da je omenjeni tisočak po svoji številki v zvezi z ropom, ki se je izvršil lani 19. oktobra med 8 in pol 9 zvečer v Rušah, ko so neznan roparji navalili na poštnega sla Franca Levaničja ter mu iztrgali vreo, v kateri je bilo 38.500 Din, nakar so brez sledu izginili. Pri hišni preiskavi pri delavcu K. so našli še osem tisočakov. Na podlagi izpovedb delavca K. sta bila aretirana še delavca V. in R. Vsi trije so uslužbenci tovarne za dušik v Rušah. Izročili so jih okrožnemu sodišču v Mariboru.

Dve letalski nesreči pri Sarajevu

V petek zvečer sta se pripetili pri Sarajevu dve letalski nesreči, od katerih se je ena končala zelo tragično. Ob 4 popoldne sta se dvignila na letališču v Rajlovcu pri Sarajevu s šolskim letalom pilot Mladenović in izvidnik Stanojevič. Ko sta se dvignila v višino nekaj nad 100 metrov, se je naenkrat pojavil defekt na motorju in letalo je padlo na zemljo. Izpod motorja so izvlekli narednika Mladenoviča mrtvega, dočim je bil izvidnik hudo ranjen. Druga nesreča se je pripetila letalu tipa »Herriot«, ki je v petek odletel iz Rajlovcu v Mostar. S tem letalom sta letela narednik Dušan Varjački in podnarednik Kosta Marinkovič. Ko sta preletela Ivanj-planino, jima je blizu Konjice odpovedal motor. Letalo se je pričelo spuščati, tako, da sta bila letalca prisiljena pristati na polju. Pri pristajanju se je letalu zlomilo eno krilo in eno kolo. Potnikom se ni pripetilo nič hudega.

Krvava družinska žaloigra v Zagrebu

V Zagrebu na Kanalu se je v nedeljo zjutraj izvršila krvava družinska žaloigra. Ob desetih zjutraj je prišel v barako vrtnarja Stojana Džigalova krojač Izidor Krpan in tu našel svojo ženo, ki ga je pred petimi meseci zapustila. Krpan je prosil ženo Julko, naj mu pokaže sodniško potrdilo, da je res vložila proti njemu tožbo za ločitev zakona, in ko mu je ona to potrdilo pokazala, je naperil proti njej revolver in oddal nanjo tri strela, četrtega in zadnjega pa pognal sebi v glavo in bil takoj mrtev, dočim je Julka še živele. Smetno nevarno ranjeno ženo so prepeljali takoj v bolnišnico. Na lice mesta je prišla policijska komisija, ki je našla pri mrtvem Krpanu poslovilno pismo, iz katerega je bilo razvidno, da se je Krpan že dalj časa pripravljaval za krvavo dejanje. Svojo ženo je goreče ljubil, toda ta mu je bila nezvesta in je pobegnila od njega s 34letnim bolgarskim vrtnarjem Stojanom Džigalovim. Krojač Izidor

Krpan je bil rojen l. 1888. v Daruvarju. S svojo sedem let mlajšo ženo se je poročil l. 1915. Ranjeni Julki Krpanovi je bila takoj nudena zdravniška pomoč in izvršena nad njo operacija. Njeno stanje je zelo nevarno, ker so se ji vse tri kroglice zarile v telo.

Smrt pod motornim kolesom. V nedeljo ob 5 popoldne je na Fali pri Mariboru neki nastavljenec falske elektrarne z motornim kolesom povozil petletno deklico Anico Spanerjevo, ki je bila takoj mrtva.

Vlom v župnišče. Iz Kokre nad Kranjem poročajo: Preteklo nedeljo je bil med dopoldansko službo božjo poskuševan vlom v župnišče. Vlomilec si je poiskal v drvarnici dve sekiri, s katerimi je skušal vlomiti pri vratih iz dvorišča. Zapah pri vratih je nakrivil, bil je pa očitno prekasen in prepoden, ker je pustil obe sekiri na licu mesta. Znano je, da je bil v to župnišče in župno cerkev že pred leti izvršen vlom.

Škodovi zavodi zgrade v Jugoslaviji tovarne? Kakor poročajo iz Prage, se Škodovi zavodi že dalj časa pogajajo z jugoslovansko vlado o zgradbi velikih železnic v Jugoslaviji in o izkoriščanju našega bogastva na rudah. Ta pogajanja so že dosegla konkretne oblike. Razen Škode se pogajajo z Jugoslavijo še Krupp v Essenu in Vereinigte Stahlwerke.

Devotivne v Novem Sadu. V soboto je prišel v Novi Sad znani francoski tovarnar letal Jean Devotivne s svojo soprogo. Z njim je prišel tudi znameniti francoski pilot Marcel Doret, imenovan »kralj zraka«. V Novi Sad sta prišla, da bi preizkušala novi tip letal, kakor jih je naročila naša država. Ta letala lete s hitrostjo 300 km na uro in se morejo dvigniti v 11 minutah 5000 metrov visoko. Prvi poizkusi z novimi letali so se vršili včeraj.

Hrib zasul železniško progo. Gozdno podjetje »Croatia« je blizu Tuzle zgradilo ozkotirno železnico za prevoz lesa. Te dni se je utrgal hrib in zasul na nekem kraju progo. Ko je privozila lokomotiva z dvema natovorjenima vagonoma, se je prevrnila, pri čemur je prišlo tudi do človeških žrtev. Eden od zaviračev je bil takoj mrtev, druga dva pa lažje ranjena.

Samoumori radi vohunske atere v Novem Sadu. O samoumori mladega mornariškega kapetana Vladimirja Matijeviča v Novem Sadu, ki je bil obtožen, da je bil v zvezi z vohunom novošadskim trgovcem Dragotinom Diničem, smo že poročali. V soboto si je hotela vzeti življenje njegova vdova Klementa, ki je zavžila veliko dozo veronala, vendar pa je bila še pravočasno rešena. Postavljena je pod stalno nadzorstvo, kajti razumljivo je, da si bo pri prvi priliki zopet poskušala vzeti življenje.

Mati zmrla s 6 letno hčerko. Blizu vasi Biteliča v sinjski okolici v Dalmaciji so našli objeti trupli kmetice Ive Čurkovičeve in njene 6 letne hčerke. Nesrečno mater in hčer je zalotil snežni vihar in ju zasul ter sta obe zmrlili. Trupli so našli pastirji, ki so po viharju odšli v planino s svojo živino. Mati in hčerka sta pred viharjem odšli v planino, da bi zavarovali svojo njičvico pred živino, ki se je tam pasla.

Kleopatra. Zgodba o kraljevskem Egipcjanu Harmakisu, njegovem padcu in maščevanju, spisal Sir. H. Rider Haggard. Iz angleščine prevel Jos. Poljanec, založila Jugoslovanska knjigarna in Ljubljani. Cena vezani knjigi 40 Din, broš. 28 Din. Ta zanimivi roman je pravkar izšel kot 28. zvezek ljudske knjižnice.

Krasna izbira bluz, otroških oblek po nizki ceni. Kristofli-Bučar, Stari trg 9.

Pri glavobolu, omotici, šumenju v ušesih, slabem spanju, slabem razpoloženju, razdražljivosti posezite takoj po staropreizkušeni »Franz-Josef«-grenčici. Poročila višjih zdravnikov v bolnicah za želodche in črevesne bolezni naglašajo, da je »F r a n z - J o s e f«-voda posebno izborno učinkujoče naravno odvajalno sredstvo. Dobiva se v lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Sveže norveško ribje olje. Drogerija Gregorič, Ljubljana, Prešernova ulica 5.

Plaščke otroške in dekliške, le dunajski kroj, nudi ceno Kristofli-Bučar, Stari trg.

Ljubljana

Nočna služba lekarn

Drevi imata nočno službo Piccoli na Dunajski cesti in Bakarčič na Sv. Jakoba trgu.

Proslava desetletnice osvoboditve slovenskega naroda bo naše orlovstvo proslavilo z akademijo dne 27. t. m. ob 8 zvečer v veliki dvorani hotela Union. Sodelovala bo godba Dravske divizijske oblasti pod vodstvom g. viš. kapelnika dr. Čerina in pevsko društvo »Ljubljana«. Vstopnice ima v predprodaji trafika Union.

Zemeljski telesni ostanke pokojnega skladatelja Antona Foersterja so bili prepeljani pretekli petek iz novomeškega pokopališča v Ljubljano ter pokopani v rodbinski rakvi pri Sv. Križu.

Poroka. V nedeljo 21. t. m. sta se poročila v trnovski cerkvi gđe. Mija Petričeva, hčerka višjega poštnega ravnatelja v pokoju

in poročnik g. Friderik pl. Leman, adjutant 40. peš. polka »Triglavskega«.

Otvoritev javnih telefonskih govornic pri poštah Ljubljana 4 in 5. Dne 9. okt. t. l. je bila pri pošti Ljubljana 4 (Kopitarjeva ulica št. 1), dne 10. okt. t. l. pa pri pošti Ljubljana 5 (Zaloška c. št. 1) otvorena javna telefonska govornica. Telefon pošte Ljubljana 4 ima številko 3395. Telefon pošte Ljubljana 5 pa številko 3496. — Pristojbina za trminuten govor iz teh govornic oziroma s tema govornicama v krajevnem telefonskem prometu Ljubljane znaša 1 Din (brez pozivnice). Sedaj imajo vse pošte v Ljubljani javne telefonske govornice, kar bo občinstvo gotovo pozdravilo. Pripravljala se otvoritev javnih telefonskih govornic tudi pri poštah v najbližji okolici Ljubljane (Dolenja Hrušica, Ježica, Moste pri Ljubljani in Vič).

Ljubljanska sodaliteta se snide v sredo 24. okt. ob 5 pop. v semeniški kapeli in dvorani. Poroča g. univ. prof. dr. Jan. Fabijan: **Katoličani in društvo narodov.** — Predsednik.

Nedeljsko vreme. Proti pričakovanju, ki ga je narekovalo vreme zadnjih dne, nam je nebo naklonilo za nedeljo krassen dan. Bilo je cel dan izredno toplo, sonce je prijetno gredo in vabilo ven iz mesta in je tudi izvalilo mnoge Ljubljance v okolico. Mestni omni-bus so imeli obilo posla s prevažanjem, zlasti na Ježico, kjer se je to nedeljo vršilo žegnanje. Zvečer je sicer nekoliko časa padal rahel dež, ki je pa storil le dobro. Uničil je namreč prah, ki je bil spričo dejstva, da je ves dan po malem pihal veter, zlasti na prometnih cestah v okolico že zelo nadležen sprehaljace.

Československa obec v Ljubli. U priležitosti desátého výročí Československé Republiky pořádná bude v sobotu dne 27. t. m. o třetí hodině odpolední školní oslava s loutkovou hrou »Probuzení v sokolském domě na Taboru, v neděli dopoledne oficiální recepcce na československém konsulátě, ku které zváni jsou všichni Čechoslováci, o štvrté hodině v restauraci Zvezda odpo-

Maribor

Treznostno predavanje s skioptičnimi slikami je priredil g. prof. Lojze Pavlič v nedeljo, dne 21. t. m. v avli mariborskega bogoslovja. Predavanja se je udeležila večina domačih bogoslovcev in nekaj gg. duhovnikov. G. predavatelj, ki je priredil letos po lavantinski škofiji okoli 80 sliden predavanj, nam je s slikami nazorno pokazal vso škodljivost alkohola na človekovem organizmu, vso socialno budo alkoholikove družine, obenem pa tudi vse zdravje, veselje in zadovoljnost mladih junakov in treznih gospodarjev. S posebnim veseljem smo vzeli na znanje poročilo, da se za treznostno gibanje zadnji čas zanima zlasti delavstvo.

Poročili so se v zadnjem času: Ferdinand Seuffert, teh. uradnik, z gospo Alojzijo Schmidtovo, vratarico v bolnici; Ivan Rasser, delavec z gđe. Amalijo Vdovcovo, delavko; Maks Zechner, elektr. monter, z gđe. Heleno Purgarjevo, šiviljo.

Smrt na kosa. Umrlj so: Žižek Jurij, tesar, star 82 let. Pogreb danes ob 16 na Pobrežju. — Pamberger Ana, soproga privatnega namestnika, stara 80 let. Pogreb danes ob 15 na poboškem pokopališču. — Senekovič Kunigunda, posestnica, stara 83 let. Pogreb jutri ob 16 na mestnem pokopališču v Pobrežju.

Nov avtofuřgon za mestni pogrebni zavod prispe v sredo ali četrtek v Maribor.

Nemški šaljiv list z naslovom »Die Wespe« prične izhajati v Mariboru in je tozadevno oblastno dovoljenje že izdano.

Iz mariborske Borze dela. Delo dobijo: 3 čevljarji, 10 vintarjev, 16 majarjev, 18 hlapcev, 1 krojač, 2 vrtnarja, 20 poljskih delavcev, 1 mizar, 1 slaščičar, 1 kolar, 1 livar, 1 črkoslikar, 1 pekovski pomočnik (za Bosno), 2 kotlarja, 3 zidarji, 2 tesarja, 1 lončarski pomočnik, več vajencev (mizarške, pekovske, čevljarške, ključavničarske, zlatarske in mlinarske obrti); razen tega pa je delo na razpolago: 6 kmečkimi deklam, 9 kmečkimi gospodinjami, 10 služkinjami, 6 kuharicam, 2 varuškam, 3 sobaricam, 2 likaricam, 7 šiviljam za perilo, 3 natakaričam, 1 blagajničarki za kavarno in 2 šiviljskima vajenkama. — Neka parna žaga v Srbiji išče enega žagarja, cirkularista ter strojnika, ki ume tudi brusiti žage. Nastop službe s 15. novembrom. — Iskalo pa je dela v času od 14. do 20. oktobra 83 moških in 63 ženskih — skupaj 146 oseb. Službenih mest je bilo prostih 81, delo je dobilo 84 oseb; odpotovalo jih je 13, odpadlo pa 28.

Zgodaj je začela. Aretirali so mlado deklico, uslužbeno pri neki tukajšnji tvrdki, ker je odnášala svojemu delodajalcu razne čevljarške izdelke in nazadnje še par novih čevljev. Mlado deklico so izročili sodišču.

Potehup. V nekem hlevu na Tržaški cesti so iztaknili sumljivega mladeniča, za katerega se je izkazalo, da je iz Zagreba doma in da je brez posla in stalnega bivališča. Fantu so lepo zaprli; morda bodo tozadevna zasliševanja prinesla na dan še kaj drugega.

Nevarna ulica je zlasti ponoči naša Vetrinjska ulica. Po dnevi si vedno izpostavljen nevarnosti, da te kakšno vozilo ne podere na tla; ponoči pa lahko postane tvoja glava »obdelovana« predmet tujim pestem. Tako sta jo skupila zakonca Peter in Marjeta C., ko sta se včeraj zjutraj ob 1 vračala po omenjeni ulici domov. Iz neke gosline je nepričakovano navalila na uboga zakonca trojica neznanih napadalcev, ki so se lotili svojih žrtev s palicami. Ko se je pojavil stražnik, je trojica ponočnih avanturistov že pobegnila.

Celje

Otvoritvena predstava celjskih Krekovec, ki se je vršila v nedeljo popoldne ob pol 4. uri v Narodnem domu, je pokazala, da se je zanimanje za predstave Krekove družine ne le preko potoletja v polni meri ohranilo, temveč da je po zaslugi sistematičnega propagandnega dela Krekovec celo in razveseljivo močno zraslo. Predstava je bila davno pred pričetkom popolnoma razprodana, kar je za celjske razmere naravnost sijajen uspeh. Vprizoritev igre »Ben Hur« je bila daleko nad nivojem dosedanjih predstav Krekove družine in zasluži tudi v tej smeri predstava vse priznanje. Sicer okorno dramatičnega Wallacejevega romana se je režiserskim zmožnostim g. dr. Fintzgarja posrečilo dati zelo sprejemljivo obliko. Igra »Ben Hur« bodo Krekovi prihodnjo nedeljo ob pol 4 popoldne v Narodnem domu ponavljali in je le želeli, da bi požrtevno delo Krekovec tudi pri reprizi bilo delovno ena-

ledni čaj s programem, večer téhož dne o osmé hodině v »Kazini« slavnostni akademie Jihoslovansko-Ceskoslovenské Ligy v Ljubliani, pod proktoratom starosty mesta Lublaně Dr. Puce. — Apelujemo na všechno členstvo, aby se těchto oslav v plné míře součastnilo a potvrdilo hojnou účastí význam tohoh pro nás památného dne.

Kolesarska nesreča. Neki voznik je v nedeljo dopoldne peljal Lasanov voz po Celovški cesti. Blizu ovinka na Vodnikovo cesto mu je privozil nasproti na kolesu posestnik Anton Aljaž iz Trovega pri Smedniku. Aljaž se je zadel v voz, padel na tla in dobil hude poškodbe po vsem telesu. Prepeljali so ga z rešilnim vozom v bolnišnico.

Pretep v Vodmatu. V nedeljo zvečer se je v neki vodmatski gostilni sprla večja družba, v kateri so bili sami boljši ljudje, uradniki itd. Trije moški so nekoga mladeniča tako obdelali, da so morali ranjena prepeljati z rešilnim vozom v bolnišnico.

Vlom v gostilniško shrambo. Gostilničarka Marija Novakova v Mostah 37 je hranila v svoji shrambi lepo zalogo svinjine, suhega mesa in drugih dobrot za svoje goste. Teh imenitnih reči so se polakomnil neznan ljubitelji tuje lastnine, ki so v noči od nedelje na ponedeljek vlomili v kuhinjsko shrambo in odnesli mastno svinjsko plečo, prekakjena reberca, cel venec dobrih kranjskih klobas, škattlo cigarete, mnogo cigar in nekaj konjaka. Vlomilci so prišli v shrambo z kegljišča skozi klec. Tatvine sta osumljena dva potepinska brata, ki sta večkrat stikala tam okrog.

Denar na cesti. Zadnji seznam v Ljubljani v času od 1. do 15. t. m. izgubljenih in najdenih predmetov izkazuje, da imajo Ljubljanci še vedno denarja in sicer toliko, da ga kar na cestah izgubljujejo. V omenjenem času je bilo skupno izgubljenih 6485 Din, najdenih pa le 320 Din. Znatno je tudi število izgubljenih dragocenosti ter dokumentov, naravnost rekordno pa število najdenih klobukov, palic in dežnikov. Zelo raztreseni so tudi obiskovalci kavarne Union, kjer vedno ostane nekaj garderobe, ki roma nato na policijo.

Oglejte si razstavo v Jakopičevem paviljonu. Danes zadnji dan.

Samu predodek je, če kdo misli, da iz rži ni kave. V tisočeri rodbinah uživajo Žiko brez primesi zrnate kave v popolno zadovoljnost. Seveda je pa treba pri nakupu paziti izrecno na ime »Žika«, ki je zakonito zavarovano.

kega živahnega odobravanja ter obiska kot pri prēmiji.

Zgradba hiše na Ježovnikovem travniku. Okoliška občina je svoj čas pridobila od Ježovnikovih dedičev obširni stavbni prostor pod okoliškim pokopališčem. Dolgotrajne agrarne operacije so otežkočale eksploatacijo stavbišč. Po neumorni skrbi župana g. Al. Miheliča so se končno uredile tudi agrarne zadeve in je sedaj okoliška občina stavbni prostor razparcelirala na 10 enakih stavbišč po ca. 300 kvadr. metrov, ki jih je oddala brezplačno reflektantom, ki bodo še letos ali vsaj drugo leto pričeli graditi tam enodružinske hišice po posebnem od občine določenem pravilniku. Za stavbišča se je skupno prijavilo 36 prosilcev. Na zadnji seji je okoliški občinski svet razdelil stavbišča sledečim prosilcem: Lastnaku Alojziju, Resniku Francu, Joži Vedlinu, Cijanu Valentinu, Kolencu Karolu, Kolarju Francu, Zalarju Ivanu, Stožirju Josipu, Znidarju Francu in Filipiču Lovrencu. Vsi prosilci so železniški ali cinkarniški delavci, ki niso prišli v poštev pri akciji za cenena delavska stanovanja po naredbi o posredovanju dela.

Savinjska dolina bo na izzivanje odgovorila dostojno. Prihodnjo nedeljo naj bi se v Celju vršil shod KDK, na katerem bosta baje poročala gg. Maček in Pribičević. Savinjska dolina je bila od nekdanj narodno najbolj zavedni del slovenskega Stajerja in je vedno znala v metehu narodnih in političnih borb najti ono pot, ki je za Slovence častna. Motijo se, ki menijo, da je danes z njo drugače in da ona ne zna soditi med državotvornim in rodoljubnim delom Slovence ljudske stranke, vzrasle iz naroda samega, ter med državno-pravno in narodno kameleonsko politikó neke KDK, ki danes je, jutri pa zanjo nič nje očetelj ne bodo hoteli več vedeti. Zato pa slovenski mislelec Celjete ter za njim vsa Savinjska dolina smatra za grdo izzivanje, ako se celjski demokrati, sami nezmožni, da hranijo svobodomiselní pokret, obračajo na gotove političke tuja ter jih vodijo v Celje, da bi po svoje počevali slovensko ljudstvo. Kot govornika sta namreč za ta shod označena le gg. Maček in Pribičević. Slovenski narod je po zaslugi dr. Korosca znal doseči celo v okviru Pribičevičevidovjanske ustave delno avtonomijo polom oblastnih skupščin, nedeljska govornika na celjskem liberalnem shodu pa bosta mogla pokazati le na zlo in nesrečo hrvatskega naroda, v katero je ta narod po krivdi baš teh njih voditeljev zašel. Slovensko ljudstvo v Celju in celjski kotlini ima dovolj možnosti, da bi izzivanje KDK v Celju onemogočilo popolnoma. Vendar pa tega ne bo storilo. Pač pa se bo v nedeljo ob istem času, ko bosta gg. Maček in Pribičević govorila v Celju prazni dvorani (ako ne bodo pripeljali klakarjev s seboj), zbralo okoli svojih resničnih prijateljev na shodih ter manifestiralo za SLS in njenega voditelja. Tako se bodo vršili v nedeljo popoldne shodi SLS v št. Juriju ob južni železnici, na Teharju, v Volniku, v Petrovčah in v Braslovčah, če bo ljudstvo zahtevalo, pa še kje drugje.

Obpravnavna in krajevni ogled radi regulacije Savinje. Oblastni odbor mariborske oblasti je vložil projekt, po katerem naj se regulirajo: 1. Savinja od km 23.684 do km 27.630, to je od Grenadirjeve brvi pod Celjem do Kristinovega dvora nad Celjem. 2. Voglajna od izliva v Savinjo v dolžini 2.84 km do vtoka Hudinje. 3. Koprivnica od izliva v Voglajno v dolžini 2.7 km do Ribizlovega posestva. 4. Sušnica od izliva v Savinjo v dolžini 1.7 km na Lavi. 5. Ložnica od izliva v Savinjo v dolžini 1.4 km do pod Joštov mlin. Projekt določa izbaganje rečne kinete in zgradbo nižjih obrobnih nasipov. Trane projekturnih regulacij se vseskozi prilagode obstoječim strugam in obrbnim črtam. Krajevni pregled in obravnavo o teh projektih je celjski okrajni glavar razpisal po pooblastilu mariborskega velikega župana za 3. in 4. december 1928 za regulacijo Savinje, za 5. december za regulacijo Ložnice in Sušnice ter za 6. december za regulacijo Koprivnice in Voglajne.

Dopisi

Kranj

Občini zbor francoskega krojčke bo danes ob pol šestih popoldne v gimnaziji. Dnevni red običajen.

V Pollakovi tovarni so morali zaradi pomanjkanja vodne moči delo zopet razdeliti v dve skupini. Prva skupina delavcev dela od 6 zjutraj do 2 noonidne, druga pa od 12 do 8 zvečer.

Gospodarstvo

Novi čekovni zakon

Bistvene razlike med našim avstrijskim, dosedanjim in novim čekovnim zakonom.

Z vedno večjim razmahom mednarodnega trgovskega prometa nastajajo vedno večje potrebe po enotni pravni ureditvi vseh odnosov, ki nastajajo ob izmenjavi gospodarskih dobrin med posameznimi državami ter so pravno relevantni.

Če pa omenim, da imamo v tako zvani kulturni Evropi sami opravljeni po številu s 27 — in to različnimi — pravnimi redi, od katerih pa nekateri razpadejo v celo vrsto pravnih območij — n. pr. naša država v šest pravnih območij; nadalje če pomislimo, da nima niti ena od omenjenih 27 evropskih držav — razen Poljske — urejenih koltz. norm s posebnim zakonom, ampak da imajo posamezni pravni redi le bomo število paragrafov in še te razširene po raznih zakonih; n. pr. naš o. d. z. ima urejeno vse pravo inozemcev v §§ 4, 34, 35, 36, 37, na čemer pa niti novele same niso ničesar spremenile — in če končno pomislimo, da zavzema trgovski promet najširše dimenzije, tedaj pa pri vsem tem vidimo, da današnji pravni redi ne le da trgovini ne dajejo sigurnih garancij, temveč obratno jo v vsem njenem poletu ovirajo.

Splošnost trgovskega in gospodarskega prometa zahteva unificirani pravni red. Z vidika mednarodnega obtežanja pomenja suverenost poleg suverenosti le kitajski zid, pa bodisi gospodarskega v ožjem bodisi kulturnega v najširšem smislu besede. Kratko: več pravnih redov, tem več ovir, več mednarodnih konfliktov, tem manj pa garancij!

Vendar je potrebno omeniti, da se v zadnjih desetletjih pridno deluje kakor na polju javnega, tako zlasti na polju mednarodnega priv. prava, čigar smoter je konflikte, med zakonitimi še sicer obstoječimi pravnimi redi rešiti normativnim — ne bojnim — potom.

Zaenkrat obstoje na polju medn. p. prava razni kolektivni dogovori, ki imajo namen, da dajo podlago za unifikacijo pravnih ureditev: naj omenim le sledeče: na polju avtorskega prava: tako znano Brnsko (1886) — Berlinska (1908) revidirana) unija za zaščito avtorskih del; nadalje, kar so tiče pravne strani železniškega prometa: Bernsko-Berlinska konvencija; na polju zaštite industrijske svojine: mednarodne unijske pogodbe; razna mednarodna pošta, brzjojavna in telefonska ter mnoga druga združenja in končno Haaske resolucije iz leta 1912, ki dajejo podlago za unifikacijo meničnega in čekovnega prava.

Vse navedeno v uvodu je potrebno v umevanje, v čem tiči smoter, da sledi tudi naš novi čekovni zakon (kakor tudi novi menični red) haaškimi konvencijam; zasluša za to gre v prvi vrsti našim dejanskim kodifikatorjem na polju trgovskega prava, med katerimi zavzema odlično mesto univ. prof. dr. Milan Škerlj, strokovnjak na polju civilnega prava, ter pravilnemu njihovega pojmovanja.

Dasi datira naš dosedaj veljavni čekovni zakon iz leta 1906, vendar bomo videli, da ima novi ček. zakon, sprejet v narodni skupščini 17. oktobra, nekaj bistvenih razlik, ki pomenijo veliki plus v čekovno prometnem odnosno gospodarskem oziru.

Snov je podana v novem zakonu v 31 paragrafi — v a. ček. zak. — avstrijski čekovni zakon, ček. zakon v 27, pri čemer pa mnogorede opozorim na dejstvo, da obsega § 25 a. ček. zak., ki govori o »priporočilnih«, čisto gotovo po obsegu več, kot ena tretjina celoga našega zakona.

Vobče omenim: stilizacija novega čekovnega zakona je dobra, izražanje samo enostavno, kratko in jedrnatno. Ne pretiravam pa tudi, če omenim, da je a. ček. zak. vsaj trikrat obsežnejši kot pa osutek. III. Novi čekovni zakon obradeli snov pod sledečimi naslovi: 1. Izdaja in oblika čeka. 2. Indosament. 3. Odgovornost in plačilo. 4. Regres radi neplačila. 5. Duplikati. 6. Zastaranje. 7. Tožba iz osnovnega posla. 8. Predpisi meničnega zakona, ki veljajo za ček. 9. Kazenski predpisi in predpisi o sodnem postopanju. 10. Predhodne in zaključne določbe.

1. Predpisi o obliki in izdaji čeka. Kar se tiče bistvenih sestavin čeka, se dosedanji č. z. in novi č. z. v splošnem ujemata. Izjema obstoji v tem, da zahteva osutek kot essentialne čeka tudi *navedbo kraja plačila*.

Torej lista, ki bi sicer obsegala vse ostale bistvene sestavine čeka, to je: a) ček klavzulo v besedilu čeka samega; b) navedbo kraja, dneva, meseca in leta izdaje; c) brezpogojni nalog izdatelja na trasata, da plača iz njegove imovine določeno denarno vsoto; d) podpis izdatelja čeka; e) ime trasata, to je osebe, ki je pozvana plačati; taka lista bi ne veljala kot ček (§ 3 novega č. z.). Toda to strogost omilil novi č. z. v fukcijo, da se smatra tedaj če plačilni kraj in čeka ni naznačen, kot plačilni kraj tisti, ki se naznači pri trasatovem imenu. A. č. z. pa določa v tem primeru, da se plačilni kraj lahko navede v čeku; če ga ni, tedaj se smatra za plačilni kraj oni, kjer ima trasat svoje bivališče odnosno glavni zavod.

Nadalje je razširil novi č. z. stavek, ki govori o čekovni klavzuli. Pravi namreč, da mora imeti ček, ki je izdan v tujem jeziku, čekovno klavzulo izraženo z *določno besedo istega jezika, ki odgovarja pojmu čeka*. S tem bo torej ex lege rešeno vprašanje, o katerem a. č. z. ne govori. Ali zdi se, da ta dostavek na polju čekovnega prava nima tako praktičnega pomena, ker se, kakor mi je znano, rabi v večini jezikov za ček isti izraz. Mnogo praktičnejša je seveda taka določba pri menici.

Dosedanji č. z. in novi č. z. se ujemata v tem, kdo more biti pozvane. Toda novi č. z. predvideva primer, ko je ček plačljiv izven naše države. Če je ček plačljiv v tuzemstvu, potem mora biti trasat te ona oseba, ki jo dosedanji č. z. kakor novi č. z. določata za čekovno sposobnost. Ako pa je ček plačljiv izven države, določa novi č. z., da more biti trasat tudi druga oseba, ki pa mora biti po zakonu *plačilnega kraja* sposobna biti trasat.

(Dalje.)

IZKAZ O STANJU NARODNE BANKE

z dne 15. oktobra. (Vse v milj. Din; v oklepajih razlika napram izkazu z dne 8. okt.) Aktivna: Kov. podl. 870.0 (-7.8), posojila: menična 1496.2, lombardna 252.1, skupaj 1718.4 (-6.3), saldo raznih računov 672.3 (+16.7); pasiva: bankovci 5744.0 (-97.3), drž. terjatve 291.0 (+78.5), obveznosti: žiro 436.5, razni računi 198.6, skupaj 680.1 (+21.2); ostale postavke neizpremenjene.

KONKURZI IN LIKVIDACIJE

Velik konkurs v Beogradu. V zvezi s poslabšanjem položaja gostilničarske banke v Beogradu (notira tudi na belgradski borzi) je prijavil konkurs njen upravni svetnik Milan Mitić, zakupnik hotela Imperial in lastnik restavracije na Dedinju; aktiva znašajo 4.32 milj. Din, pasiva 5.305 milj. Din.

Konkurs: Aksentij Mitić, Beljina, trg. iz Ražnja (do 7. nov.), Milorad Stojnić, trg. iz Valje-

Pri klavnic pod mestom smo dobili menažerijo — vivarium — ki sicer ni posebno bogata na množini živali, ima pa nekatere jako zanimive eksemplare.

Novo mesto

Stabna zadruga Prosvetni dom v Novem mestu pripravlja za Martinovo nedeljo 11. novembra v Rokodelskem domu zabavni in družabni večer. Na sporedu je srečovalj. petje, radio, šaljiva igra itd. Čisti dobiček je namenjen skladu za Prosvetni dom, zato vabimo cenjeno meščanstvo že zdaj k posetu prireditve.

Trbovlje

Razstava govejeh živine. Ob priliki Lukeževga živinoga in kramarskega sojma se je vršila razstava govejeh živine. Na razstavo je bilo prigianih 38 krav in 15 telic. Od teh je bilo premiranih 18 krav in 4 telice. Za najboljšo kupcevala je dobila nagrado Pust Marija in za najboljšo telico Brič Franc, vsak po 800 Din. Nagrad je bilo razdeljenih za 5900 Din. — Lukežev sejm je bil letos izredno dobro obiskan, goveje živine je bilo na sejmu 141. Kljub temu, da je bilo dovolj kupcev iz Italije, ni prišlo do večjih kupčij. Stojnice je tudi tokrat bilo zadošči, vendar ni bilo takega zanimanja, kot bi bilo pričakovati.

Kovanega drobita zelo primanjkuje pri nas. Opozarjamo prizadete kroge, da si ga preskrbijo.

Opereta v Trbovlijah. Opozarjamo že danes na mladinsko prireditev operete »Gozdna kraljica«, ki se bo vprizorila v nedeljo dne 4. novembra t. l.

Laško

Na napade, ki jih priobčujejo demokratiški listi, v prvi vrsti »Jutro« in »Domovina«, že od prvega dneva, ko sem prišel v Laško, nisem nikdar odgovarjal, čeprav prav dobro vem, iz kakih krogov letijo in kdo je dopisnik »Jutra« v Laškem. Zdelo

Koncert Pevske zveze

ki se bo vršil v nedeljo, 28. t. m., ob 4 popoldne v Unionu, bo nudi izreden umetniški užitek. Nastopilo bo sedem naših okrožij v moči od 50 do 200 glasov; v skupnem zboru bodo zapeli en ženski, en moški in en mešani zbor. Mešani zbor bo štel okroglo 800 pevcev. Skupni zbor »Vrbica«, ki ga je prelepo zokročil naš Sattner, bo veljal našim neodrešenim bratom. Druge pesmi, ki jih bomo priobčili v prihodnjih dneh, pa so vzete iz naših najlepših spevov današnjih in polpreteklih dni. Naši pevci in vrle pevke se pripravljajo, kakor kažejo poročila, z največjo vno in ljubeznijo. Vabimo h koncertu in opozarjamo nanj že danes. Vstopnice bodo v predprodaji od srede dalje v trafiki Union.

Glas o Sloveniji v angleškem tisku

Doslej smo za našo tujsko-prometno propagando v Angliji prav malo skrbeli. Navzlic temu je bilo letos med letoviščarji v Sloveniji, zlasti na Bledu nekaj Angležev. Res da jim je Jugoslavija nekoliko od rok. Glavni tujsko-prometni tok iz Anglije je usmerjen v Francijo, Švico in Italijo.

Clanki gospe Copelandove, ki jih je priobčila o naših krajih v angleških revijah in v »Jugoslovanskem turizmu« pomenijo šele začetek smotrne propagande. Zato moramo tembolj pozdraviti tozadevno iniciativo od angleških potovalcev samih, ki so že imeli priliko, da se prepričajo, da lepota naših krajev prav nič ne zaostaja za ostalo Evropo. Tako je objavila gospa Helena Greig Souter v »Shoffield Daily Telegraphu« članek o naših letoviščih in zdraviliščih. O Ljubljani in Sloveniji je napisala sledeče:

Ko sem povedala svojim prijateljem in znancem, da se pripravljam na daljše potovanje po Jugoslaviji, so me najprej vprašali, kje da je ta dežela. Ko so pa slišali besedo balkanska država, so pripomnili s skrbjo in sočutjem: »Ali se ne bojite komitabe in revolucij?« in ne vem še česa. »In ker ne znate jezika, ne boste mogli naročiti ne jedi ne pičjače in se sploh ne boste znašli med prebivalstvom.« Samo smejala sem se in sem odpotovala, kakor sem se bila odločila. Moram reči, da mi ni bilo žal.

Ljubljana je 72 ur oddaljena od Londona in leži ob progah Dunaj—Trst in Trst—Orient. Železniške zveze so dobre in Ljubljana je naravni centrum za izlete po Sloveniji bodisi z vlakom ali avtomobilom. Ker je 300 metrov nad morskovo površino, je poletna vročina omiljena po hladnih vetrovih, ki vejejo iz osrčja južno-vzhodnih alp, ki na severu obdajajo mesto, ki je zlasti znano po ugledni univerzi. Precejšnja reka teče po sredi mesta med snažnimi ulicami z lepimi spomeniki, vodnjaki, starimi in modernimi cerkvami in posopji.

Eno najbližjih in najbolj obiskovanih letovišč je Bled, ljubko alpsko mestece ob obali precejšnjega jezera pravilčne lepote. Kralj ima tam svojo poletno rezidenco in bele vile z obsežnimi vrtni so posejane po pobočju, obdane od bujnega listnatega drevja. Predstavljajte si smaragdno-zeleno jezero, obdano od ogromnih smrekovih gozdov na pobočjih in pečinah Julijskih Alp, nad strmo steno tik nad jezerom pa srednjeveški grad slikovite oblike. Številne cerkve so posejane po vseh gričih in pobočjih daleč naokoli. Nekod so bile utrjene z močnim obzidjem proti vpadam Turkov, ki so ponovno prihrumeli v deželo in odnesli ubogim kmetom vso žetev. Na sredi jezera je otok in na otoku lična cerkva, ki je glavna radi posebnega zvonce za želje. Ob nedeljah ves dan in ob delavnikih v neenakomernih intervalih doni ta zvonec, medtem ko se vedno nove grude izletnikov vozijo od obrežja na otok v velikih čolnih, založenih s celo kopo želja.

Bled ima prvovredne hotele z vsem komfortom, lepe javne nasade, vabeče majhne prodajnice, kazino in kopalne naprave, kjer večina letoviščarjev prebije ves dan s plavanjem in veslanjem na bleščeti se, od alpskega solnega ožarjeni jezerski gladini. Tenis, lov na

se mi je res nepotrebno odgovarjati na razne nerisnice, zvita dejanja in nelepe trditve, ki sta jih posebno imenovana lista priobčevala skoro teden za tedom. Sedaj pa moram vendarle odgovoriti in sicer radi tega, ker me hočejo po znanem in v Celju nastalem receptu zadeti v najhujšo stran, to je onemogočiti mi mojo existenco. List »Jutro« je priobčil v svoji številki z dne 19. oktobra notico, da je Okrajni zastop Laško sedaj brez gerenta in da izvršujem jaz sedaj sodno prakso, a da je poslovanje Okrajnega zastopa Laško kljub temu brezhibno, to je brez sprememb in brez zastaja. S tem je hotel dopisnik »Jutra« sicer neopravičeno vzbuditi pri mojih predstojnikih na sodišču mnenje, da svoje sodne prakse na sodišču ne izvršujem, da se bolj brigam za Okrajni zastop, kakor pa za dobljeno mi delo na sodišču. V isti notici trdi dopisnik »Jutra«, da je sodišče (imena tega sodišča ne navaja) izreklo, da je izvrševanje sodne prakse z izvrševanjem gerenta pri Okrajnem zastopu nezdržljivo in da radi tega ne morem biti več gerent Okrajnega zastopa. Na prvi del teh trditve odgovarjam samo to, da sem še vedno gerent Okrajnega zastopa in da mi niti v sanjah ne pade v glavo, da bi za to prošil dovoljenja pri dopisniku in njegovem inspiratorju v Laškem. Pristavljam še, da se imenovana dva gospoda strašno motita nad kako namišljeno spremembo v vodstvu gerentstva. O tem odločujeta samo veliki župan in predsednik občinskega odbora in nihče drugi. Kar se pa tiče trditve, da je sodišče izreklo nezdržljivost obeh funkcij, omenjam, da nima sodišče nikake zakonite podlage, v zmislu katere bi hotelo ali pa nameravalo vmešavati se v moje privatno ali javno življenje, dokler se isto giblje v mejah poštenosti in dostojnosti. Ker sem pa potrpežljivosti sit, sporočam dopisniku in njegovemu inspiratorju, da sem danes odposlal na pristojno mesto zadevo očitka glede »klerikalne bande«. Zavijanja »Domovine« pridejo pa prav kmalu na vrsto. Dr. Jos. Godnič.

postvri, godba pri zdraviliškem domu in ples nudijo obilo zabave.

Izlevo je vse polno. Najlepši pa je v Bohinj, ob tri milje dolgem jezeru, od treh strani obdanem od mogočnih gora, nad katerimi kratkaje ledeno-siva hidrasta glava Triglava, katerega bele snežne lise vabijo planince na njegove težavne stebrice in kamine.

Slovenci so navdušeni oboževalci gora in pohajajo nanje poleti in pozimi. Lep in razveseljiv je pogled vsako nedeljo zjutraj na zdravo množico mož, žena in otrok, ki odhaja v gore z vso opremo, cepinom ali palico, nahrbtnikom in vrvoj.

Potovanje je udobno in poceni. Hoteli so lepo opremljeni, sobe snažne in zelo poceni. Slovensko ljudstvo je prijazno, vljudno, postrežljivo napram tujcem in marljivo. Ves trud je posvečen interesom ljubljene, zdaj svobodne domovine.

Članek dalje opisuje lepoto Plitviških jezer in Dalmacije.

Iz statistike dijaštva v Sloveniji

V Sloveniji je študiralo koncem šolskega leta 1927.-28. okroglo 10.000 dijakov in dijakinj na 34 srednjih in strokovnih šolah. Med njimi je bilo pičli dve tretjini (63.50%) učenec in dobro tretjino (36.50%) učenke. Učenke so imele večino na 7 učiteljskih (66.54%) in na obeh dvorazrednih trgovskih šolah (67.70%). V znatnem številu obiskuje učenke tudi tehnično srednjo šolo v Ljubljani, kjer tvorijo dobro tretjino (33.75%); pičlo tretjino zavzemajo tudi na realnih gimnazijah (32.57%). Manj jih je na realkah (11.2%) in na humanističnih gimnazijah (10.05%), ker jim gimnazija v št. Vidu ni dostopna.

Če se ozremo, kako se omenjenih 10.000 dijakov in dijakinj razdeli na posamezne tipe srednjih šol, vidimo, da jih študira razmeroma največ (38.69%) na devetih realnih gimnazijah. Za temi pridejo tri humanistične gimnazije, kjer študira 16.15% vsega dijaštva, torej pičla šestina. (Razmeroma mnogo!) Na tretjem mestu sta obe realki (v Ljubljani in Mariboru) z 11.57%, na četrtem sedem učiteljskih z 10.26%.

Vidovdanska številka »Slovenca« je prinesla podatke o učnih uspehih in vseh gimnazijah, realkah in učiteljskih, v celoti torej za 21 zavodov in 7746 dijakov in dijakinj ali za 76.68% vsega dijaštva. Od teh jih je že koncem šolskega leta izdelalo 5599 ali 72.28%, torej nekaj manj nego tri četrtine.

Če primerjamo, ali študirajo z boljšim uspehom učenki ali učenke, vidimo, da izdelala razmeroma več učenek nego učencev. Kajti izdelalo je na omenjenih 21 zavodih 80.87% vseh učenek in samo 68.75% vseh učencev. Boljši uspehi učenek imajo svoj izvor predvsem v dejstvu, da imamo v Sloveniji pet ženskih učiteljskih, ki so vsa zelo stroga pri sprejemu gojenk in sprejemajo samo najboljše učenke, tako da jih je na enem ženskem učiteljsku v lanskem šolskem letu izdelalo kar 98.4%, torej skoro vse. Če pa primerjamo uspehe učencev in učenek na 12 zavodih s koe-dukacijo, pa vidimo, da je razlika v učnih uspehih neprimerno manjša. Kajti na teh zavodih je izdelalo 67.31% vseh učencev in 72.97% vseh učenek. Razlika je padla torej od 12 kar na 5%. Učenke pa so vendar tudi tukaj odrezale nekoliko bolje nego učenci, kar si pa lahko razlagamo že iz dejstva, da v splošnem pošiljajo stari na srednje šole od hčera samo tiste, ki jih smatrajo za nadarjene, dočim pa pošljejo v bližnji srednjih šol na srednjo šolo sina brez posebnega ozira na njegove sposobnosti, češ, vsaj nižjo gimnazijo naj bi dovršil V poštev pa pride gotovo nekoliko tudi dejstvo, da so deklice v splošnem nekoliko marljivojše nego dečki.

Podrobne podatke o tej zanimivi statistiki najdete v prvi številki letošnjega »Mentorja«.

va (do 15. nov.); Pija Stevanović in Zivadin iz Sanitarovca (do 2. nov.); Ante, Gvozden in Vojislav Pantić, Milošević (do 3. nov.); Vasa Radovanović in sinovi, Rača (do 2. nov.); Račanska štedionica, Rača (do 2. nov.); Ljubomir Blagojević, Breznjak (do 3. nov.); Cvetko Todorović, trg. iz Negotina (do 7. nov.).

Borzo

Dne 22. oktobra 1928.

DENAR

V današnjem deviznem prometu se je učvrstil tečaj Dunaja in Prage. Tudi Trst je čvrst radi italijanskih intervencij v korist lire. Devizni promet je bil prav znaten. Poleg običajnega privatnega blaga v devizah Trst in Newyork je bila večinoma tudi deviza Dunaj privatna, manjši del Dunaja in ostale devize pa je dala Narodna banka.

Devizni tečaj na ljubljanski borzi

22. oktobra 1928.

	povpraš.	pon.	srednj.	sr. 19. X.
Amsterdam	—	2282.75	—	—
Berlin	1354.50	1357.50	1356.—	1356.50
Bruselj	—	791.34	—	—
Budimpešta	—	992.65	—	—
Curih	1094.10	1097.10	1095.60	1095.60
Dunaj	799.74	801.74	800.24	799.80
Londonj	275.76	276.56	276.16	276.17
Newyork	56.84	57.04	56.94	56.94
Pariz	—	222.37	—	—
Praga	168.37	169.17	168.77	168.75
Trst	297.27	299.27	298.27	298.25

Zagreb. Berlin 1354.50—1357.50, Curih 1094.10—1097.10, Dunaj 798.74—801.74, London 275.76—276.56, Newyork 56.84—57.04, Pariz 221.37—223.37, Praga 168.37—169.17, Trst 297.20—299.20.

Belgrad. Berlin 13.5450—13.5750, Budimpešta 9.9115—9.9455, Curih 10.9410—10.9710, Dunaj 7.9874 do 8.0174, London 275.76—276.56, Newyork 56.82 do 57.02, Pariz 222.31—223.31, Praga 168.37—169.11.

Curih. Belgrad 9.1275, Berlin 123.75, Budimpešta 90.55, Bukarešt 3.16, Dunaj 73, London 25.1875, Newyork 519.60, Pariz 2029, Praga 15.3975, Trst 27.2125, Sofija 3.75, Varšava 58.20, Madrid 83.90.

Dunaj. Devize: Belgrad 12.495.— Valute: dinar 12.46.

VREDNOSTNI PAPIRI

Ljubljana. Celjska 158 den., Ljublj. kreditna 128 den., Praštediona 920 den., Kred. zavod 175 d., Vevče 110 den., Kranj. ind. 295 den., Ruše 260—280, Stavbna 56 den., Sešir 105 den.

Zagreb. Drž. pap.: vojna škoda ar. 433—484 (435—432—434), kasa 434, termini: 10. 433—434, 12. 442—444 (442), 2. 1929. 150—452, 7 odst. invest. posojilo 85.25—86, agrari 55.50—56. Bančni papirji: Hipo 57.50—58.50, Poljo 17.50—18, Hrv. 85—86 (85), Jugo 88—88.50 (88.50), Lj. Kr. 127 den., Medjun. 57.50 den., Nar. 7100 bl., Prašted. 920—925, Srpska 151—152 (151), Zem. 130—140, Etno 160—180, Obrt 88—89, ind. pap.: Guttinman 200—205 (200), Slavonia 6—7 (6.50—6—6.50), Slavke 100—108, Danica 145—154, Drava 53—54.50, Sečera 480—485, Osj. ljev. 190 den., Brog. vag. 77—85, Union 300 den., Isis 22—28, Ragusea 475—480 (480), Trbovlje 485 do 490, Vevče 110—113, Nar. šum. 16, Piv. Sar. 280, Narod. mlin 19.50 den.

Belgrad. Vojna odškodnina 434—439, 7 odst. inv. pos. 84.75—85, agrari 54—55.

Dunaj. Podon.-savska-jadrana 84.60, Zivano 125, Alpine 43.60, Greinitz 2, Leykam 9.45, Trbovlje 61.15, Ruše 33, Mundus 177.90, Slavonija 0.90.

Žito

Zaključen 1 vagon pšenice. Tendenca neizpremenjena.

Precejšnji padec notacij za pšenico v Chicagi in Budimpešti je sicer danes povzročil na naših tržiščih malenkostno nazadovanje cene, vendar so ponudbe še vedno izredno redke in je tudi po višji ceni težko dobiti kaj blaga. — Koruza je še vedno čvrsta. Lapslatske koruze za promptno dohavo in za oktober ni na ponudbo, za november notira 295 Din Rakek. — Za ostale proizvede so cene neizpremenjene. — Krmila se trajno drže čvrsto.

Novi Sad. Pšenica: bč. in sr. 252.50—255, bn. 247.50—250, Oves: bč., sr. in slav. 250—252.50, Koruza: dec.-jan. 260—265, marec-april 287.50—292.50, april-maj 292.50—295, Fižol: 880—890, Ječmen: 255 do 260, bn. pol. 285—300, bč. pol. 285—290, Moka: 0 g 337.50—367.50, št. 2 337.50—347.50, št. 5 317.50 do 327.50, št. 6 270—280, št. 7 250—260, št. 8 205 do 215, Otrobi: bč. 182.50—187.50, bn. 180—185, Seno: fko bos. post. 102.50—107.50, fko bč. post. 115 do 117.50, Promet: 25 vagonov pšenice, 1 ječmena, 10 moke, 19 otrobov, skupaj 55 vagonov.

Budimpešta. Tendenca medla. Pšenica: oktober 25.40, marec 27.88—27.92, zaklj. 27.90—27.92, maj 28.68—28.70, zaklj. 28.70—28.72, Rž: marec 26.60—26.64, zaklj. 26.62—26.64, maj 26.94—26.96, zaklj. 26.92—26.94, oktober 24.50—24.54, zaklj. 27.50 do 27.52, Koruza: maj 29.50—29.64, zaklj. 29.60 do 29.64, julij 30.02—30.30.

Les

Na ljubljanski borzi je bilo danes zaključenih 5 vag. buk. plohov. Tendenca neizpremenjena.

Ekskutivno prodan je bil 1 vag. (deset-tonski) desk smreka 40 in 50 mm od vsake dimenzije polovica 4 m dolž. od 18 cm šir. naprej, žamarnih, pop. zdravih sluhov I, II, za mizarstvo, plačljivo po prejemu blaga na podlagi ugotovljenih mer in kakovosti fko vag. Celje za kub. meter 750 Din.

Hmelj

Na nürnbergskem tržišču so znašali dovozi pret. teden 150 bal. promet pa je znašal 210 bal. Cene so stalno tlačene. Dnevno se je trgoval tudi tranzitni hmelj po 90—110 mark.

V Zatu, CSR, je ponudba srednjega in slabega hmelja močnejša, dočim pa povpraševanje za prvovrstno blago presega ponudbo in se morajo dovoljevati zanj dobre cene. Dnevni promet je znašal 50—100 stotov. Jugoslovanskega in poljskega blaga je prišlo zadnji čas mnogo v tranzitno skladišče, vendar gre samo za hmelj, ki se tu le prepakuje in gre kot tranzitni hmelj naprej v inozemstvo. Za hmeljarje je zabeležiti zanimivo dejstvo, da je skupina češkoslovaških senatorjev vložila interpellacijo, kjer zahtevajo odpravo hmeljskih tranzitnih skladišč in še strožje izvajanje zakona o oznamevanju hmelja.

Sveta življenje in vrvenje

Učilnice danskega kmeta

Danska se more ponašati, da ima najvišje izobraženega kmeta na svetu, s tem pa ob enem najbolj razvito kmetijstvo in za demokracijo zrelo ljudstvo. Za vse to se ima zahvaliti svojim ljudskim visokim šolam, ki so danška posebnost.

Bernard Shaw, veliki irski pisatelj in politik, ki se je pravkar uničujoče izrazil o Društvu narodov kot veliki laži.

Pobudo za te šole je dal eden najboljših mož moderne Danske: Nikolaj Grundtvig, teolog, zgodovinar, pesnik in vzgojitelj. Ta mož, ki je združeval globoko vernost z iskrenim domoljubjem in plameno ljubeznijo za kmetško ljudstvo, se je že od leta 1832 pečal z načrtom višjega šolstva za kmetško prebivalstvo. Pri tem sta ga vodili predvsem dve načeli:

Prvič: Doba, ko je človek najbolj sprejemljiv in sposoben za izobrazbo, ni otroška ali mladeniška doba, marveč odrasla doba. Takrat, ko se mladi človek zave pomanjkljivosti svojega znanja in se zbudi v njem zanimanje za vsa področja človeškega znanja.

Drugič: Ni bistveno poučevati, marveč dvigati, vzgajati — in to posebno z osebnim vplivom požrtvovalnih učiteljev. Znanost kot taka nima velikega pomena, knjižna modrost je večinoma male koristi; kar manjka, je živa beseda, ta čarovna palica, ki jo mora znati učitelj rabiti.

Na podlagi teh načel je nameraval Grundtvig ustanoviti šole za mlade ljudi od 18. do 23. leta. Učni predmeti naj bi bili: materni jezik — toda manj književni jezik nego ljudska govornica — domoznanstvo, književnost, nordijska mitologija, narodna pesem, zakonoznanstvo.

Prva šola po Grundtvigovem načrtu — hoeiskole — se je ustanovila leta 1844 v Roedingu v severni Šleziji. Ko je potem Prusija to pokrajino anektirala, so šole prenestili v Askov. Izpočetka se je šola vzdrževala z zasebno podporo; šele znatno kasneje so se za ljudsko visoko šolstvo dovolila javna sredstva.

Sedaj imajo na Danskem približno 85 ljudskih visokih šol z 8 do 9 tisoč učenci. Skoraj vse te šole se nahajajo na deželi, da se mladi ljudje ne bi odtujili vasi: kmetška mladina naj se pač čim više izobrazi, toda svojemu kmetškemu stanu naj ostane zvesta. Tečaj se vrše večinoma le pozimi, ko delo na polju počiva. Po mnogih šolah je skupni pouk za oba spola. Na šolah so pogosto tudi internati. Pouk traja 3—7 mesecev.

Pouk je zelo mnogostranski in obsega vselej: verouk, petje, telovadbo, danski jezik in književnost, zemljepisje in zgodovino Danske,

aritmetiko, lepopisje; nasplošno tudi nekoliko pravožnanstva, naravoznanstva in fizike, za mlade može še risanje in geometrijo, za dekleta krojaštvo. Večina teh predmetov se obravnava na konferencah in ne v pravih tečajih.

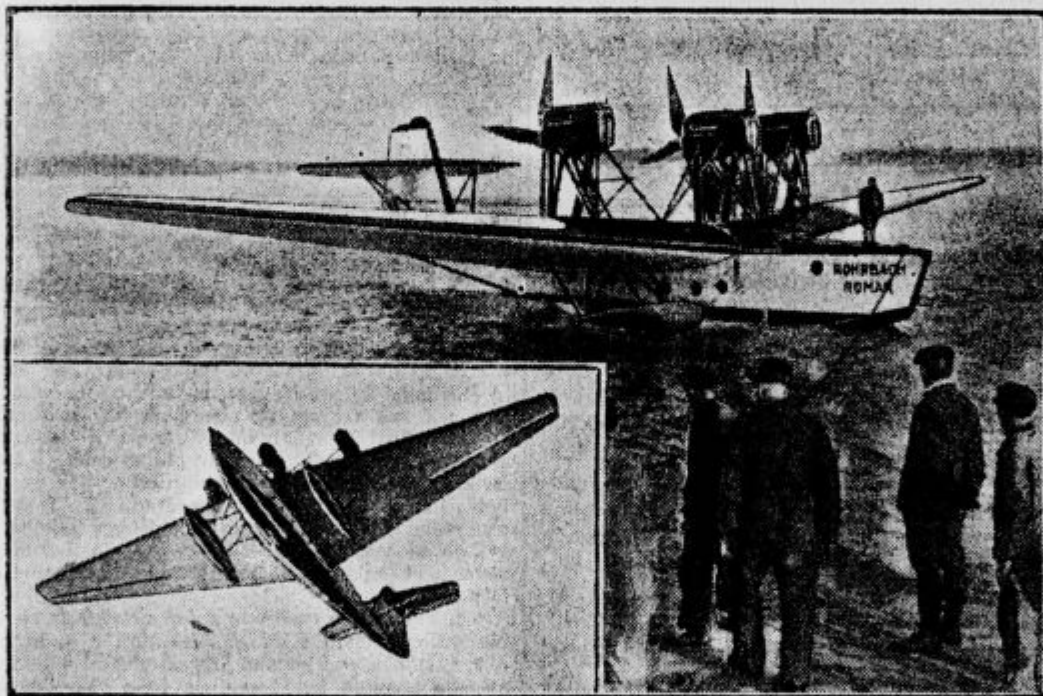
Hoeiskole prirejajo sestanke, slavnosti, izlete, seje itd., pri čemer igra pesem veliko vlogo.

Kljub vsej vnemi učencev in učiteljev pa more biti pouk v teh kratkih mesecih samo elementaren. Pokazala se je potreba po dopolnitvi. V ta namen so primerno izpremenili šole v Askovu. Semkaj prihajajo sedaj fantje in dekleta, ki so dovršili navadno hoeiskole ter se žele dalje izobraziti. Askov je postal dejansko prava univerza kmetškega prebivalstva, ki ima profesorje, s kakršnimi bi se mogla ponašati vsaka univerza v Evropi.

Danes je na Danskem približno 180.000 kmetških mož in žena, ki so obiskovali hoeiskole. Njihov vpliv na celoto se silno pozna. Izobraženi danski kmet je preobrazil svojo deželo; demokracija se je izvedla na znotraj in zunaj, ne izvzemši cerkve; preosnovalo se je poljedelstvo in ustanovile združbene mlekarne ki slove po svojih izdelkih širom sveta; obdelala se je Jutlandija itd. — Vse te politične in gospodarsko-socialne revolucije je na miren način izvršil danski kmet, ki so ga vzgojile ljudske visoke šole.

Najvišje avtomobilske ceste

Najvišje avtomobilske ceste ima Južna Amerika. V Boliviji vodi avtomobilska cesta z železniške postaje Eucaliptus do rudnika Caracoles preko 4600 m visokega prelaza Tres Cruces. V Peruju vodi cesta do bakrenega rudnika Morococha 4400—4650 m visoko. Šest kilometrov zapadno od tega rudnika teče najvišja železniška proga áreko La Cime; najvišja točka leži 4835 m visoko, torej 25 m višje, nego je visoka najvišja gora v Evropi.

Povodno letalo »Rohrbach-Roma« je doseglo rekord v obtežitvi: sprejelo je na krov 18.500 kg teže. S to obtežitvijo se je dvignilo, letalo in pristalo brez vsake neprilike.

— V Združenih državah teče najvišja avtomobilska cesta preko Pikes Peak v višini 4300 m.

Kdo plača »Krasinove« stroške?

»Goeteborgs Handel-och Sjöfarts-Tidning« poroča, da mora vse stroške za »Krasinovo« ekspedicijo plačati Italija. Dejansko je italijanski konzul v Bergenu že plačal 400 tisoč norveških kron za živila, premož in poprave. Nadalje je izplačal visoke vsote italijanski konzul v Oslu, ki je dal pobudo za »Krasinovo« ekspedicijo. Sporno je le vprašanje, kdo naj nosi stroške »Krasinove« reševalne akcije na korist nemškemu potniškemu parniku »Monte Cervantes«, ki se je poškoval v spitzberških vodah in mu je »Krasin«

prihitel na pomoč. Parnik je imel na krovu 1300 potnikov. Reševalna akcija je stala več milijonov. O tem sporu bo najbrže odločalo posebno razsodišče.

Vse pride slednjč na dan

Neapolska policija je prejela te dni ovadbo, da stanuje v tej in tej hiši možki, ki v resnici ni možki, ampak ženska. Policija je takoj poslala izvidnika in našla možkega, ki je bil prijavljen kot Alfonso Onesti. Ko so Onestija trdo vprašali, kdo je in kaj, je kmalu priznal, da dejansko ni možki, marveč ženska — Convetta Daneo. A zakaj hodi v možki obleki in igra možko vlogo? Tu je sledila prav izpoved: Convetta je pred 22 leti spoznala ravnatelja neke cementne tovarne. Da bi se mogla večkrat videti, ne da bi se kdo nad tem izpodtikal — ravnatelj je bil že oženjen — se je Convetta prelevila v možkega in dobila službo v ravnateljevi tovarni. Ko so Convetto povabili na policijo, ni imela druge obleke nego možko in je morala v njej v zapor.

Negovanje lepote v blaznicah

Zdravniški zbor v bolnici »Essex County Hospital« v Overbrook (država Newyork) je sklenil, da se na ženskem oddelku za umobolne ustanovi salon za negovanje lepote. Opazovanja so namreč pokazala, da deluje na umobolne ženske kar najugodnejše, ako se njihova zunanost polepša. Tostvarne poizkuse so delali v državni blaznici Kankakee (Ill.), kjer so se na ta način ozdravljenja povisala za deset odstotkov. Bolnicam kodrajo lase, negujejo kožo in nohte. Seveda izberejo za to le lažje slučaje in le po zdravnikovi odredbi. Že sama vest, da se na oddelku uvede salon za negovanje lepote, je bolnice izredno razveselil in dvignil njihovo razpoloženje. Če se bo poizkus tako posrečil kakor v Kankakee, bodo uvedli frizerske salone po vseh ameriških blaznicah. Ob tej priliki pišejo listi, da bi lepo negovana zunanost brez dvojna ugodno vplivala tudi na mnoge možke blaznike, saj je znano, da tudi mnogo možkih zelo pazi na svojo zunanost. Sploh je občeločloveško, da navdaja zavest čedne, prikupne zunanosti z veseljem in zadovoljstvom.

Boj z zločinci. Minolo soboto je koelnska policija zasačila brata Heidger in Karla Lindemann, ki so skupaj izvršili več ropov in ustrelili enega policaja. Pri sobotni aretaciji so se roparji branili z revolverji in se je vnela prava bitka. Pri tem je bil en kriminalni uradnik smrtno zadet ter je kmalu izdihnil; drug detektiv je bil težko ranjen. Tudi eden izmed roparjev je bil težko ranjen; vendar se je policiji posrečilo aretirati le Lindmanna. Oba brata Heidger pa sta naskočila majhen avto in z revolverjem v rokah prisilila potnike in šoferja, da so izstopili, nato sta se pa odpeljala in ju doslej niso našli.

Dr. Seipel častni doktor. Nemška akademija v Monakovem je na svojem sobotnem zborovanju imenovala za častna doktorja av-

H. C. Macdonald, stotnik angleških letalskih čet, ki je na svojem poletu preko Atlantskega oceana izginil in ni nobene nade, da bi našli živega. Poletel je na čisto majhnem letalu, ki nikakor ni moglo biti kos viharjem.

striškega kanclerja dr. Seipla in bavarskega ministrskega predsednika dr. Helda.

Zeppelinove delavnice se preselijo. Zaradi neugodnih prostornih in vremenskih razmer nameravajo Zeppelinove delavnice v Friedrichshafenu preseliti. V poštev prihajata Freiburg v Breisgau in Baden-Baden.

Petrolejsko pristanišče na Donavi. Čehoslovaška država zgradi v Bratislavi posebno petrolejsko pristanišče ter je v ta namen kupila zemljišče v izmeri 32.000 kvadratnih metrov.

Ameriški milijonarji kupujejo mesta in republike. Petrolejski kralj Rockefeller si je pred kratkim kupil v Virginiji celo mesto; družina Astor je kupila neki otok na Missisipiju, a svetovni bankir Morgan je v družbi s francoskimi finančniki kupil svobodno državo republiko Andorro, ležečo v gorskem kotlu vzhodnih Pirenej. Andorra šteje pičlo 5600 prebivalcev na 450 kvadratnih kilometrov površine.

»Gospod doktor, ali ima operacija sploh še kak pomen?«

»Ne, bolnik je izgubljen.«

»Toda čemu ga potem operirate?«

»Čemu! Bolniku se vendar ne sme nikoli vzeti upanje, vedno moramo skrbeti za to, da ga razvedrmo.«

»Jaz čutim vsako nevihto že par ur preje v nogah.«

»Kaj bi to. Jaz sem bil zadnjič pri predstavi »Divjega lovca« pa sem prizor z viharjem ves večer v naprej v nogi čutil.«

»Pri nas v Mehiki je tako vroče, da se posuše celo solzne žleze v očeh.«

»To še nič ni; ampak pri nas v Afriki je tako vroče, da pitamo kokoši z ledom, ker bi nesle drugače kuhana jajca.«

Newyorskí nebotičniki.

V dveh ~ treh vrstah

Človek v verigah. V neki vasi pri Taškentu so našli v kleti možkega, ki je bil na rokah in nogah vklejen v verige in docela zanemarjen in podivjan. Izjavil je, da so ga tako priklenili na ukaz njegove mačehe pred 15 leti in ga ves čas le za silo hranili. Dasi je star šele 29 let, je podoben starcu.

Roparji napadli mesto. Minoli četrtek ponoči je 200 roparjev napadlo industrijsko mesto Quidam v Ameriki. Najprej so vrgli na posadko v vojašnici, ki so jo zmogli, nato pa začeli pleniti po mestu. Ko je prihitelo vojaško ojačenje, se je razvil srdit boj, v katerem je bilo 7 mrtvih in več ranjenih. Roparji so se morali umakniti.

Otroka padla z nebotičnika. Hči milijarderja Guggenheima, ki je našel smrt ob katastrofi »Titanica« l. 1912., ga. Waldemann, se je mudila minolo soboto s svojima otrokoma na strehi nekega nebotičnega hotela v Newyorku. Da bi otroka bolje videla, ju je posadila na nizko ograjo. Otroka sta zgubila ravnotežje in strmoglavila 13 nadstropij globoko na neko streho, kjer sta obležala mrtva. Mati je omedlela.

Protí raku. Ameriški človekoljub Carrig Child je zagotovil sredstva za ureditev posebne bolnice in raziskovalnega instituta za raka in krvne bolezni na Dunaju.

Cigani oropali avto. Pri Saroski v Besarabiji so cigani ustavili neki osebni avto in potnike popolnoma izropali. Ko so prišli orožniki, so se cigani branili z orožjem. Ubili so bili trije cigani.

Koliko telefonov je v rabi na svetu? Po ameriški cenitvi je na vsem svetu v rabi 29.500.000 telefonov.

Draga razstava. Razstava »Pressa« v Koelnu se je zaključila s primanjkljajem v višini 36 milijonov mark.

Prof. Luigi Pirandello, sloviti italijanski dramatik in gledališki ravnatelj v Rimu, ki pride s svojimi igralci na gostovanje po Srednji Evropi.

Velika sezijaska prodaja manufakture!

Vse oblačilne predmete prodajam od 1. oktobra dalje po globoko znižanih cenah. V interesu vsakega kupca je, ki rabi za zimsko sezijo dobro in trpežno blago, da ne zamudi prilike se neobvezno prepričati o tej redki ponudbi. Edino pristne piroteške preproge ročne industrije prodam v kolikor še traja zaloga po zelo nizkih cenah, nadaljna naročila se pa izvršijo v teku 14 dni po dogovoru.

J. Kostevc, Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 4

Mali oglasi

Vsaka beseda 50 par ali prostor drobne vrstice 150 Din. Najmanjši znesek 5 Din. Oglasi nad 9 vrstic se računajo višje. Za oglaševanje strogo trgovskega in reklamnega značaja vsaka vrstica 2 Din. Najmanjši znesek 10 Din. Pristojbina za šifro 2 Din. Vsak oglas mora biti plačan pri naročilu. Na pismena vprašanja odgovarjam le, če je priložena znamka. Ček. račun Ljubljana 10.349. Tel. št. 23-28

Službo dobe

Učenec
priden, pošten, kmečkih staršev, ki je dovršil z dobrim uspehom ljudsko solo in ima veselje do trgovine, se sprejme v trgovino z mešanim blagom na deželi. Ponudbe pod »Trgovina 10.175« na upravo »Slovenca«.

Mlekarja sprejme v službo dobrega mlekarja - sirarja. Ponudbe je poslati na upravo »Slovenca« pod šte. 10.234.

Bonbonjerja
(Bonbonkocher) kot pomožno moč, išče moč za tvornico kanditov. Stock Cognac Medicinal d. d., Slav. Požege.

Sodavičar, pomočnik
se takoj sprejme pod ugodnimi pogoji, s popolnimi spričevali, ki bi lahko sam obrt vodil. — Desimir Došen, sodavičar, Bosan. Novi.

Pletilja
izurjena na dolgi stroj za nogavice, se sprejme na deželo. — Ponudbe pod »Tako« na upravo pod št. 10.282.

Dva geometra
sprejemam takoj za svojo tehniško poslovnico, ki moreta biti tudi začetnika. Mesto stalno. Ponudbe na adresu: Ivan Barbarić, ov. civ. geometar, Novi Sad, Madjarska ulica 14.

Kleparski pomočnik
za stavbinsko in galanterijsko delo se sprejme v stalno delo. Košar, Hrenova ul. 7, Ljubljana.

Mizar, pomočnika
sprejemam takoj v stalno službo; biti mora spretan za vsa mizararska dela. — Starost 28—35 let. Sprejme se tudi vajenec iz okolišja mesta Ljubljane. Srečko Zupan, sploš. mizarstvo, Ljubljana, Rožna ulica št. 35.

Služkinjo
pošteno in ki zna nekoliko kuhati, sprejme boljša rodbina na Gorenjskem. Naslov pove uprava »Slovenca« št. 10.279.

Služkinjo
sprejemam, pridno, pošteno, staro od 25—30 let, katera zna dobro samostojno kuhati ter opravljati vsa gospodinjstva dela. Naslov pod št. 10.326.

Mehanika
specijalno izurjenega v popravilu šivalnih strojev, sprejemam. — Naslov službe po dogovoru. Ponudbe pod »Mehanik« št. 10.328 na upravo lista.

Službe iscejo

Kurjač
išče službe kjerkoli. Ponudbe na upravo Slovenca pod »Zanesljiv« šte. 10.320.

Službo natakarice
iščem v Ljubljani ali Celju. Naslov pove uprava pod št. 10.331.

Kuharica
za orožnike hoče premeniti mesto. Naslov pove uprava lista pod 10.325.

Kdor preskrbi službo
služe, skladiščnika, čuvaja dobi nagrado 500 Din ali posojila 15.000 Din. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Služba« št. 10.329.

Zasluzek

Zastopnike (ce)
sprejemam v vseh večjih krajih: v Ljubljani, Mariboru, Celju, Kranju itd. za nabiranje naročnikov in oglasov ter organiziranje razprodaje. Navedite reference. Agilnim stalen in dober zaslužek. — Ilustrovani Tjednik, Zagreb, Duğa ulica 48.

Pouk

Metoda Berlitz
Pouk francoščine, angleščine, italijansčine, nemščine itd. po profesorjih dotičnih dežel. Vsak profesor poučuje edinole v svoji materinščini. — Prijave samo: Kralja Petra trg 8/L, Ljubljana.

Poučujem
stavbeno mehaniko in vse gradbene predmete. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod šifro »cand. gradb. ing.«.

Poselitva

Hiša
dvostanovanjska, z gospodarskim poslopjem, 3 orali zemlje, naprodaj iz proste roke. Naslov pove uprava pod šte. 10.318.

Majhno posestvece
v Cernolici pri Št. Juriju ob j. ž. zidano in z opeko krito hišico, pripravno za majhno družino, poceni naprodaj. Podrobneje pove lastnik Miloš Zagrajšek, Kozje.

Dvonadstropna hiša
z dobro vpeljano gostilno in trgovino, gospodarskim poslopjem, velikim dvoriščem ter zelenjadnim vrtom, se prodaja na prometni cesti v Ljubljani. — Kje, pove uprava »Slov.« pod št. 10.330.

Stanovanja

Stanovanje
s tremi sobami s kuhinjo iščem. — Ponudbe pod »F. D.« 10.332 v upravi.

Prodamo

Najboljši pisalni stroj
Urania v treh velikostih se dobi samo pri Jos. Petelinc, Ljubljana (ob vodi, blizu Prešernovega spomenika).

Mlinsko orodje

različno, ter stroji, se poceni prodajo: valjni stroj, stroj za čiščenje zdroba, kamna, jermenice in razno drugo orodje. Poizve se v Ljubljani, Stari trg 32. Zorman ali Studa 24, pri Domžalah, mlin Zorman.

Branjevci, pozor!
Lep in debel domači kostanj, vsak dan svež, kakor tudi zimske hruške in drugo sadje, nudi in razpošilja v poljubnih množinah po najnižji ceni Franc Modic, Tolsti vrh, pošta Št. Jernej. Naslov za brzojavke: MODIC - Sent Jernej.

Šivalni stroj
dobro ohranjen, poceni naprodaj. Kavčič, Poljanska cesta 58.

Singer šivalni stroj
za pogreznje, čisto nov, prodam. Naslov v upravi Slovenca pod 10.295.

Pianino
skoraj nov, ceno naprodaj. Naslov v upravi št. 10.259.

Radio-aparat
4 cevni, poceni prodam. Naslov v inersatnem oddelku »Slovenca« 10.323.

Novo kolo
prodam ali zamenjam za radio-aparat. Ivan Borisek, Šklendrovec, Zagorje ob Savi.

Pisalni stroj
(Remington), prav dobro ohranjen, ceno naprodaj. Naslov v upravi št. 10.327.

Kolo
prodam za 1000 Din. — Gerbičeva ulica šte. 1/L.

Puhasto perje
kg 38 Din, razpošiljam po povzetju najmanj 5 kg. Izkoristite priliko, dokler zaloga traja! Imam tudi beli puh kg 300 Din. L. Brozović, kem čistionar perja, Zagreb, Plica 82.

Dijaki

Dijaki in dijakinje
se najbolj varujejo troškov za pogosta popravila žepnih ur, ako pred nakupom ure zahtevajo brezplačni cenik od stare strokovne tvrdke Anton Kiffmann, Maribor 40 b, ki je znana kot najcenejša v državi.

Obrt

Kompanjon
se išče za dovršbo vsaki obrti prekristnega stroja in dobavo patenta. Naslov na upravo Maribor pod šifro »Brusača«.

Najboljši švicarski pletilni stroj
se dobi samo pri Jos. Petelinc, Ljubljana (ob vodi, blizu Prešernovega spomenika).

Slike za legitimacije
izdeluje najhitreje fotograf Hugon Hibser, Ljubljana, Sv. Petra cesta 25.

Klavirji!
Tovarna in zaloga klavirjev, prvovrst. instrumentov različnih vrst. — kakor tudi lastnih izdelkov. — Poseben oddelek za popravila. Uglasovanje in popravila za Glasbeno Matice, Konzervatorij in druge inštitute se izgotavljajo od moje tvrdke. Točna postrežba in zmerne cene tudi na obroke. — Izdelovalec klavirjev G. Warblnek, Ljubljana, Gregoričeva ulica 5, I. nadst.

Šamot
za orsje obratov dobavljaja
Material d. z o. z.
Ljubljana, Dunajska c. 36.

Ia trboveljski premog

in lepa, suha bukova drva kupite najugodnejše pri tvrdki Franc Slova, Razlagova ulica 20.

Razno

Tvrdba A. VOLK
Ljubljana, Resljeva cesta 24
nudi najceneje vse vrste ošenično moko in druge mivske izdelke.
Zahtevajte cenik!

ki krepi in zdravi želodec

Vsakovrstno **zlato kopnje** po najvišjih cenah. CERNE, juvelir, Ljubljana, Wolfova ulica št. 3.

Otomane
v različnih vzorcih, po 550, 600 in 680 Din. otomanska pregrinjala, modroce itd kupite najbolje. — Rudolf SEVER tapetništvo, Marijin trg 2

Najcenejše in najuspešnejše krmilo za prašiče in konje je zdrava, nova **koruza v storžih**
Dobi se po zelo nizki ceni pri tvrdki **A. VOLK, Ljubljana, Resljeva cesta 24, Zahtevajte ponudbe.**

Odprto pismo

Prvi slovenski zidarski zadrugi v Ljubljani
Ker na moja pisma ničesar ne ukrenete ter mi tudi ne odgovorite, Vas javno pozivljam, da nastopite sodnijsko pot. Mojega brata pa, ki pri zadevi ni prizadet in tudi ne informiran, pustite v miru z Vašimi dopisi. V slučaju, da greste pred sodnijo, se bomo pa natančneje pogovorili.

Janko Kos,
čevljar, Ljubljana, Tržaška cesta, »Stan in dom«.

SALDA-KONTE
ŠTRACE - JOURNALE
SOLSKE ZVEZKE - MAPE
ODJEMALNE KNJIZICE
RISALNE BLOKE
ITD.
NUDI PO IZREDNO UGODNIH CENAH
KNJIGOVESZNICA
K. T. D.
V LJUBLJANI
KOPITARJEVA ULICA 6
II. NADSTROPJE

Največja izbira
barhenta
v trgovini
JOSIP ŠLIBAR - LJUBLJANA,
Stari trg št. 21 (poleg Zalaznika).

Naš preljubi oče, ded, tast in svak, gospod
KAROL ZAJC
davkar v pokoju
je danes po kratki boleznj preminul. Pogreb dragoga pokojnika se bo vršil v torek 23. t. m. popoldne.
Kostanjevica na Krki, 21. okt. 1928.
Zalujoči ostali.

Povratek Buddhe

(Povest.) 14
Slabo zviti klobčič žice je manjši nego pest. Profesor odtrga s sekiro konec deske v kotu stene, vtakne tam žico in zopet zabije žebelje. Odrgne z nožem iskricice zlata po tleh, zelo malo jih je, lahko jih prešteje, in jih vsiplje v hlačni žep.
Ženska bo povedala Dava-Dorčiju, kaj se je zgodilo, in gigen ne bo več skrival pred Vitalijem Vitaljevičem hrano in mleka, če bo prodajal žico.
Koža med prsti zelo boli, ker je odrgnjena od žice. Čemu se je potem mučil? Saj bi to lahko storil tudi Dava-Dorčiji, in je bolj mlad in bolj vajen vsakega dela. Ni bilo potrebno.
Toda za Vitalija Vitaljeviča je prijeten občutek utrujenosti. Razen tega je storil po nazorih poganov svetoskrunstvo; Dava-Dorčiji bi se bil komaj upal kaj takega storiti.
... Dava-Dorčiji se pozno vrne: vlak stoji na križišču zunaj in vas je daleč v stepi. S seboj prinese polovico kolača in od plata odtrgano desko. In Vitalij Vitaljevič misli z veseljem, da je drugo polovico kolača pojedel gigen med potjo. Polovica se razdeli v tri dele. Ženska molče nalije čaj.
Sree Vitalija Vitaljeviča bije nemirno; pričakuje, da bo vzel gigen desko, katero zdaj cepi, in bo zakričal. Toda ženska molči. Gigen poje svoj del kolača.
Dava-Dorčiji pripelje tri kmete. Eden izmed njih z rdečo brado in v ovčjem nabranem bešmetu suva s prstom v kip in reče drugemu:

»Ta-le?«
Ta, katerega vpraša, ima otroško rožnat obraz in popolnoma moški hripav glas:
»Veliko bo dela, strček! ...«
Okrog Buddhe hodijo, trkajo po njem s prsti in hvalijo dobro med. Dava-Dorčiji gladi z roko po obrazu Buddhe, po gubah njegove obleke in nenadoma odskoči. Ustnice se mu skrivajo, s slinami brizga prosorju v uho, suva ga s pestmi v jetra:
»Odrkali so, lopovi, vsi žico do čistega... zdaj razumem, zakaj so pobegnili! ...«
»Kdo?«
»Vojaki! ... Kdo! Vedno so me odstranili iz voza s kako pretvezo, sami pa so razbili zaboj in odtrgali... Kaj pa ste gledali vi, vi? ...«
»Jaz! Jaz! Jaz?«
»Vi! Vi! ... Saj vi ga spremljate, vi boste tudi odgovarjali, tukaj je za tristo rubljev zlata! ... Sem si mislil, zakaj se je dal zaboj tako lahko razbiti? ... Če jih le bom kdaj dobil! ...«
Zamahnil je s pestjo, se obrnil h kmetom in vprašal:
»Vzamete, ali kaj?«
Rdečebradi kmet je snel kučmo. Njegova pleša je bila tudi rdeča, in široki veseli nos — ves pegast. Profesor se mu je nasmehnil. Kmet ga je pogledal, se tudi nasmehnil in stegnil roko:
»Pozdravljeni, ali ste že davno na potu?«
Dava-Dorčiji je nestrpo prekinil:
»No, ali razumete?!«
Kmetje so se previdno pogledali in rdečeglavi je tiho odgovoril:

»Nemara še za en zlat! ne nastrgaš. A kako ti misliš, Mitjša?«
Mitjša v pleteni sportni čeladi in luknjastem kožu je odgovoril nedoločeno:
»Bog ve... glavno je, da ni to ruska stvar... nikdar še nismo niti slišali o tem. Ali je nemara od Kitajcev, ta le malik?«
Rdečelasi kmet si je odločno nategnil rokavice:
»Po delu bomo pač plačali, saj nismo oderuhi... Koliko bomo nastrgali, toliko tudi dobite... s takim zlatom še lahko kaj izkupiš, — današnji dan je kar ena — dve — k zidu!«
Dava-Dorčiji se je medlo naslonil na peč.
»Strgajte... bolj hitro. Če se boste obotavljali, priklopijo tepluško, kaj hočem z vami... ostali boste.«
Dava Dorčiji govori:
»Buddho so oskubili Rusi. Jaz ga peljem pošteno domov. Rusi so odtrgali žico in odstrgajo zlato. Toda oskrunjenje le poveča božjo svetost...«
Tri dni so strgali kmetje z Buddhe zlato. Najbolj debelo leži zlato na obrazu Buddhe, na njegovih okroglih licih. Njegove ustnice se stemnijo, oči so zdaj vrte. Okoli kipa je ovito volneno ogrinjalo, vanj se siplje zlato.
»Bomo stresli,« reče rdečebradi.
Tu in tam po telesu še ostane zlato: kakor prišči rumeni madeži. Nikakor ni mogoče sneti zlata Buddhi s prstov.
Za zlato prinesejo kmetje vrečo zmrznjenih žemelj, mernik krompirja in drva. Oprezno zložijo ogrinjalo, v katero so padla zlata zrnca, in zavijejo v časopis lističe zlata z obraza. Potem rdečelasi kmet vzdihuje in stiska roke:

¹ Rus. Zolotoj je označba červonca.
² Rus. stenka, izraz, ki ga je vpeljala revolucija za ustrelitev. Obojnenci se postavijo v vrsto z obrazom obrnjeni k zidu in čakajo, da jih ustrele.

LJUDSKA KNJIZNICA iz založništva Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani: 23 zvezek: A. Shehen, Nodlag, Povest trškega dekleta, 24 Din, vez 32 Din - 24 zvezek: A. Marja, Ianka, Ljudsko-orščina povest, 22 Din, vez 22 Din - 25 zvezek: Hingard, Hiti cesarja Monchuma, 32 Din, vez 42 Din - 26 zvezek: Strojnik in njegova burkasto življenje, 14 Din, vez 22 Din - 27 zvezek: Pregelj, Otrci solna, 24 Din, vez 32 Din.